

უსტინია ფეოდოროვნას ბინის ყველაზე ბნელსა და მიყუჩებულ კუთხეში ცხოვრობდა სემიონ ივანოვიჩი პროხარჩინი. ხნიერი, კეთილგონიერი კაცი იყო, სასმელს არ ეგანებოდა. რადგან ბაგონ პროხარჩინს პაგარა ჩინი ჰქონდა და ჯამაგირსაც თავისი სამსახურებრივი ნიჭის მიხედვით იღებდა, უსტინია ფეოდოროვნას არაფრით შეეძლო თვეში ბინის ქირად ხუთ მანეთზე მეტი გამოერთმია. ზოგი ამბობდა, ქალს ამ შემთხვევაში თავისი საკუთარი ანგარიში აქვსო, მაგრამ როგორც უნდა ყოფილიყო, ბაგონი პროხარჩინი თითქოსდა ყველა თავისი ავად მახსენებლის ჯიბრზე დიასახლისს ყველასგან გამორჩეული ჰყავდა, ამ სიგყვის კეთილშობილური გაგებით. უნდა ითქვას, რომ ყავისა და სახსნილო საჭმლის მოყვარულსა და მარხვის გაჭირვებით შემნახავ უსტინია ფეოდოროვნას, ფრიალ პატივსაცემსა და ზორბა ქალს, კიდევ რამდენიმე მდგმური ჰყავდა, რომლებიც ორჯერ მეტ ბინის ქირასაც უხდიდნენ, მაგრამ პროხარჩინისთანა უწყინარი როლი იყვნენ, პირიქით, უკლებლივ `მავნებ მქირდავნი` გახლდნენ მისი დედაკაცური ბუნების, უმწეობის. ამის გამო დიასახ მცირდებოდნენ ქალის თვალში, ასე რომ, ბინის ქირას თუ არ გადაიხდიდნენ, არათუ თავის სახლში გააჩერებდა, თვალთ დანახვასაც კი არ მოისურვებდა. სემიონ ივანოვიჩი ყველასგან გამორჩეული შეიქნა მას შემდეგ, რაც ვოლკოვის სასაფლაოს მიაბარეს მაგარი სასმელების მოგროვალე სამსახურიდან გადამდგარი ან, უკეთ რომ ვთქვათ, გამოგდებული ერთი კაცი. მიუხედავად იმისა, რომ სასმელების მოგროვალე და გამოგდებული მოხელე თვალდალილავებული დადიოდა, როგორც თვითონ ამბობდა, თავისი ვაჟკაცობის წყალობით, და ცალფეხაც იყო, მისივე სიგყვით, ამავე მიზეზით, მან მაინც შეძლო დაემსახურებინა და ესარგებლა უსტინია ფეოდოროვნას იმ კეთილგანწყობით, როგორიც ამ ქალს შეეძლო გამოეჩინა. ალბათ კიდევ დიდხანს გაძლებდა, როგორც მისი ყველაზე მეტად ერთგული დამქაში და მესუფრია, რომ ბოლოს სამარცხვინოდ არ გალოთებულიყო და სმას არ გადაჰყოლოდა. ყველაფერი ეს ჯერ კიდევ პესკიზე მოხდა, როცა უსტინია ფეოდოროვნას მხოლოდ სამი მდგმური ჰყავდა, რომელთაგანაც ახალ ბინაში გადასვლისას, სადაც უფრო გაშალა ფრთები და ათიოდე ახალი მდგმური დაიყენა, სამიდან მხოლოდ ერთი – ბაგონი პროხარჩინი დაიგოვა. ვინ იცის, თვით ბაგონ პროხარჩინს ჰქონდა თუ არა თანდაყოლილი ნაკლოვანებანი, თუმცა არც მისი ამხანაგები იყვნენ ამისგან დაზღვეული – მაგრამ ეს კია, ორთავე მხარის ურთიერთობა

თავიდანვე ცუდად წარიმართა. აქვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ უსტინია ფეოლოროვნას ახალი მღვმურები, ყველანი უკლებლივ, ღვიძლი ძმებივით ექცეოდნენ ერთმანეთს; ზოგიერთები ერთად მსახურობდნენ; ყველანი რიგრიგობით ყოველი თვის პირველ რიცხვში აგებდნენ ერთმანეთთან მთელ თავის ჯამაგირს ბანქოში; მხიარულ გუნებაზე რომ იყვნენ, უყვარდათ ერთად ღროს გარება, როგორც თვითონ ამბობდნენ, ცხოვრების მჩქეფარე წუთებით გკობა; ზოგჯერ მაღალ მაგერიებზე ლაპარაკობდნენ, მხოლოდ ამ უკანასკნელ შემთხვევაში საქმე ხშირად კამათით მთავრდებოდა, მაგრამ რაკი მათი წრიდან ცრურწმენები განდევნილი იყო, ურთიერთთანხმობა არასოდეს დარღვეულა. მღვმურებიდან განსაკუთრებით გამოირჩეოდნენ მარკ ივანოვიჩი – ჭკვიანი და ნაკითხი კაცი, კიდეც ერთი მღვმური ოპლევანიევი, შემდეგ პრეპოლოვენკო – ისიც თავმდაბალი და კარგი ადამიანი; მერე ზინოვი პროკოფიევიჩი, რომელსაც მიზნად ჰქონდა დასახული აუცილებლად მაღალ სამოგალოებაში შეეღა ფეხი; ბოლოს სახაზინო ქალაქების გადამწერი ოკეანოვი, თავის ღროზე რომ კინაღამ დიასახლისის გული არ წაართვა სემიონ ივანოვიჩს, შემდეგ მეორე ასეთივე გადამწერი სუდბინი; კანგარიოვი-რაზნოჩინელი და კიდეც სხვები. მაგრამ სემიონ ივანოვიჩი თითქოს არც ერთთან არ ამხანაგობდა. რა თქმა უნდა, მისთვის ცუდი არავის სურდა, მით უმეტეს, რომ თავიდანვე სამართლიანად მოექცნენ პროხარჩინს და მარკ ივანოვიჩს დაუჯერეს, კარგი და წყნარი ადამიანია და, თუმცა მაღალ სამოგალოებას არ ეკუთვნის, სიგყვის პაგრონია, მლიქვნელობა არ უყვარსო. რა თქმა უნდა, უნაკლო როდია და, თუ ოღესმე დაისჯება, მხოლოდ და მხოლოდ იმიგომ, რომ საკუთარი წარმოსახვის უნარი არ გააჩნია. კიდეც მეგი: თუმც საკუთარ წარმოსახვას მოკლებულია, ბაგონი პროხარჩინი არც თვალგანადობითა და მიხრა-მოხრით გააოცებდა ვისმე და თვალს ვერ დაუყენებდა (დამცინავი ადამიანები ხშირად ამის გამოც სასაცილოდ იგდებენ ხოლმე კაცს), მაგრამ მის განადობასაც არავინ ახირებია, ამასთან მარკ ივანოვიჩმა, როგორც ჭკვიანმა კაცმა, თავს იღო სემიონ ივანოვიჩის დაცვა და დიახაც მოსწრებულად და მაღალფარდოვნად განაცხადა, პროხარჩინი ხანში შესული, დარბაისელი კაცია და ელეგიების ღრო კარგა ხანია მოჭამაო. ჰოდა, თუ სემიონ ივანოვიჩი ხალხს ვერ ეგუებოდა, ამაში მხოლოდ და მხოლოდ თვითონ იყო დამნაშავე. პირველი, რასაც ყურადღება მიაქცევს, სემიონ ივანოვიჩის წუწურაქობა იყო. ეს თვისება თავიდანვე შენიშნეს და დაიხსომეს, რადგან სემიონ ივანოვიჩი არაფრის გულისთვის, თუნდაც მცირე ხნითაც კი, არავის ათხოვებდა ხოლმე

თავის ჩაიდანს; ამ საკითხში მეგისმეტად უსამართლო იყო, რადგან თვითონ ჩაის თითქმის არ სვამდა და, თუ საჭიროების დროს დალევდა ხოლმე, მინდვრის ყვავილებისა და სხვადასხვა სამკურნალო ბალახის სასიამოვნო ნაყენს მიირთმევდა. ეს ყვავილები და ბალახები მას ყოველთვის ბლომად ჰქონდა შემონახული. თუმცა ჭამითაც ისე არ ჭამდა, როგორც ჩვეულებრივად ჭამენ ხოლმე სხვა მდგომარეობის მატყვები. მაგალითად, არასოდეს მისცემდა თავს უფლებას ერთბაშად შეეჭამა სადილი, რომელსაც უსგინია ფეოლოროვნა მის ამხანაგებს მიართმევდა ხოლმე. სადილი ათი შაური ღირდა. სემიონ ივანოვიჩი ხარჯავდა ოცდახუთ კაპიკს და ამაზე მეტს არასოდეს იმეგებდა, ამიგომ ხან ხორციან ღვებელს მიირთმევდა შჩისთან ერთად, ხან კი მხოლოდ ძროხის ხორცს; უფრო ხშირად კი არც შჩის და არც ძროხის ხორცს ეკარებოდა და მარტო ცოგაოდენი პურით, ხახვით, ხაჭოთი, მუკავე კიგრითა და სხვა ასეთებით კმაყოფილდებოდა, რაც გაცილებით იაფი უჯდებოდა. მხოლოდ მაშინ, როცა შიმშილი მეგისმეტად შეაწუხებდა, ისევ სადილის ნახევარს მიუბრუნდებოდა...

იქ ბიოგრაფი უნდა გამოგყდეს, რომ არაფრის გულისთვის ილაპარაკებდა ასეთ უმნიშვნელო, მდაბალ და, ასე ვთქვათ, საჭოჭმანო, უფრო მეტიც, მაღალფარდოვანი სტილის ბოგიერთი მოყვარულისთვის საწყენ წვრილმანებზე, ყველა ეს წვრილმანი რომ არ მოწმობდეს ჩვენი გმირის ხასიათში გაბაგონებულ ერთ მთავარ თავისებურებაზე, რამეთუ ბაგონი პროხარჩინი არც ისე ღარიბი იყო, როგორც მოგჯერ თვითონ ირწმუნებოდა, რომ სასმელ-საჭმელი მოეკლო და კარგად არ დანაყრებუიყო. მაგრამ ჭამა-სმაზე მაინც თავს იკავებდა, არც რცხვენოდა და არც ხალხის ლაპარაკის ემინოდა მხოლოდ და მხოლოდ თავისი უცნაური და ახირებული ხასიათის გამო, რაც მის სიძუნწესა და მედმეგ სიფრთხილეს მიეწერებოდა, თუმცა ეს გაცილებით ნათელი გახდება შემდგომ. ჩვენ არ გვინდა მკითხველს თავი მოვაბეზროთ სემიონ ივანოვიჩის ყველა უცნაურობის აღწერით და ამიგომ არათუ გვინდა გამოვგოვოთ მკითხველისთვის საინტერესო და ძალიან სასაცილო აღწერა მისი განსაცმლისა, არამედ, თუ არა უსგინია ფეოლოროვნას ჩვენება, კრინგსაც არ დავძრავდით იმაზე, რომ სემიონ ივანოვიჩს მთელი თავისი სიცოცხლის განმავლობაში ვერ გაეებდა გასარეცხად მიეცა საცვალი ანდა, თუ გაბედავდა, ისე იშვიათად, რომ ამ ხანში შეიძლება სრულიად დაგვიწყებოდა, საცვალი ეცვა თუ არა. დიასახლისის ჩვენებით კი: `სემიონ ივანოვიჩი, ღმერთმა აცხონოს მისი სული, ოცი წლის განმავლობაში აღპობდა მისი ბინის კუთხეს და იმდენად ურცხვი იყო, რომ ამქვეყნიური ცხოვრების დროს არათუ მუღამ და

დაქინებით უარყოფდა წინდების, ცხვირსახოცებისა თუ სხვა ასეთი საგნების ხმარებას, არამედ თვით უსტინია ფეოლოროვნას საკუთარი თვალით დაუნახავს დაფლეთილი თეჯირიდან, რომ ზოგჯერ იმ საცოდავს თავისი თეთრი სხეულის დასაფარავიც კი არაფერი გააჩნდა~. ასეთი მითქმა-მოთქმა მისი სიკვდილის შემდეგ გავრცელდა. მაგრამ ცოცხალი რომ იყო, ვერაფრით ითმენდა, მიუხედავად სასიამოვნო ამხანაგური დამოკიდებულებისა, ვინმეს ცხვირი შეეყო მის კუნჭულში _ თუნდაც დაფლეთილი თეჯირიდან. იგი იყო ჯიუგი, სიგყვადვირი, რომელსაც არ უყვარდა უაზროდ ლაქლაქი. არავითარი მრჩევლები არ უყვარდა, მეტიჩრებსაც არ სწყალობდა და ყოველთვის მაშინვე უსაყვედურებდა მქირდავსა და არამკითხე მრჩეველს. `მრჩეველი კი არა, ლაწირაკი და ქარაფშუგა ხარ, დიახ; საკუთარ ჯიბეში ჩაიხედე, ბაგონო, და უკეთ იანგარიშე, რამდენი ძაფი დასჭირდა შენს ფეხსახვევებს, დიახ, დიახ~. უბრალო კაცი იყო და ყველას შენობით მიმართავდა. იმასაც ვერ იგანდა, როცა ვინმე ჩააცივდებოდა და ხუმრობით დაუწყებდა გამოკითხვას, სკივრში რა გიღვესო. სკივრი საწოლქვეშ ედგა და თვალისჩინივით უფრთხილდებოდა; თუმცა ყველამ იცოდა, რომ შიგ ძველი ჭინჭების, ორი-სამი წყვილი დაფლეთილი ჩექმისა და სხვა ხარახურის მეტი არაფერი ელო, პროხარჩინი დიდად აფასებდა ამ თავის მოძრავ ქონებას და ერთხელ მდგმურებმა ყურიც კი მოჰკრეს, უკმაყოფილებას რომ გამოთქვამდა ძველი, თუმცა საკმაოდ გამძლე ბოქლომის გამო და სურდა შეეცვალა რაღაც განსაკუთრებულით, გერმანულით, რომელსაც სხვადასხვა საილუმლო მამბარა ჰქონდა. მაგრამ როცა ერთხელ ბინოვი პროკოფიევიჩმა ახალგაზრდული სიბრიყვით გამოთქვა მეგალ უხამსი და უგიფარი აზრი, თითქოს სემიონ ივანოვიჩი იმ თავის სკივრში ქონებას აგროვებს, შთამომავლობას რომ დაუგოვოსო, ყველანი განაცვიფრა იმ ამბავმა, რაც ბინოვი პროკოფიევიჩის წარმოთქმულმა აზრმა გამოიწვია. პირველ ყოვლისა, ბაგონმა პროხარჩინმა ერთბაშად ვერც კი მოძებნა საკადრისი პასუხი ასე პირდაპირ და ურცხვად გამოთქმულ მოსაზრებაზე. კარგა ხანს აფრქვევდა უაზრო სიგყვებს და ბოლოს ძლივს მიხვდნენ, რომ სემიონ ივანოვიჩი პირველ ყოვლისა ბინოვი პროკოფიევიჩს მის მიერ ოდესღაც წუწურაქობით ჩაღენილ საქმეს აყვედრიდა; შემდეგ გაიგეს, თითქოს სემიონ ივანოვიჩი უწინასწარმეტყველებდა ბინოვი პროკოფიევიჩს, რომ ვერასოდეს მოხვდებოდა მაღალ სამოგალოებაში და მკერავი, ვისი ფულიც მართებდა, უეჭველად მიბეგვავდა იმისთვის, რომ ეს ურცხვი ლაწირაკი ამდენი ხანია არ უხდიდა ვალს. დაბოლოს ესეც დაუმატა: `ჰუსართა იუნკერი გინდა გახდე, მაგრამ ვერ

მოგართვეს, ჩაფლავდები, შე ლაწირაკო, შენა, და როდესაც შენს ამბავს გაიგებენ, როგორც ცხვირმოუხოცელს, მწერლად გაგანწესებენ; აი რა მოგივა, შე ლაწირაკო, შენა!~ მერე სემიონ ივანოვიჩი დამშვიდდა, ხუთიოდე საათი იწვა, შემდეგ კი თითქოს ისევ ძველი გაიხსენა და ჯერ თავისთვის, მერე კი ბინოვი პროკოფიევიჩისკენ მიბრუნებულმა, ისევ შერცხვენა და ძრახვა დაუწყო, რამაც საყოველთაო განცვიფრება გამოიწვია, მაგრამ საქმე ამით როდი დამთავრდა. სადამო ეამს, როცა მარკ ივანოვიჩმა და მდგმურმა პრეპოლოვენკომ ჩაის დალევა გადაწყვიტეს და ოკეანოვი მიიპატიჟეს, სემიონ ივანოვიჩი საწოლიდან ადგა, განგებ მიუჯდა მათ, ოცი თუ თხუთმეტი კაპიკი ჩამოვიდა და, ვითომ ჩაის დალევა მომინდაო, დიდი ამბით დაიწყო იმის ახსნა, რომ ღარიბი კაცია და საიდან უნდა შეაგროვოს და შეინახოს. ამ საუბარში ბატონი პროხარჩინი გამოტყდა, რაკი ეს სიტყვამ მოიგანა, რომ ძალიან უჭირს, რომ ჯერ კიდევ გუშინწინ უნდოდა იმ თავხედს მანეთს დასესხებოდა და ახლა კი აღარ სთხოვს, რათა იმ ლაწირაკმა ამით არ დაიგრაბახოსო. აი, რა დღეში ვარ, რადგან ისეთი მცირე ჯამაგირი მაქვს, საჭმლის ფულადაც არ მყოფნისო. ბოლოს დაუმაგა, ამისთანა ღარიბი კი, როგორსაც მხედავთ, ყოველთვიურად რძალს ხუთ-ხუთ მანეთს ვუგზავნი ტვერში და იმ ჩემს რძალს ტვერში ხუთ მანეთს რომ არ ვუგზავნიდე, შიმშილით მოკვდებოდა, ის კი რომ მომკვდარიყო, დიდი ხანია ახალ განსაცმელს შევიკერავდიო... სემიონ ივანოვიჩი კიდევ დიდხანს და გრძლად ლაპარაკობდა ღარიბ კაცზე, ფულზე, რძალზე და მსმენელებისთვის რომ შეეგონებინა, სულ ერთსა და იმავეს იმეორებდა. ბოლოს აირია და გაჩუმდა და მხოლოდ სამი დღის შემდეგ, როცა ყველამ თავი დაანება და ყველას დაავიწყდა ეს ამბავი, დაუმაგა ამის მსგავსი რაღაც: როცა ბინოვი პროკოფიევიჩს ჰუსარად ჩარიცხავენ, ფეხს მოსჭრიან, იმ თავხედს იმას, და ნამდვილი ფეხის ნაცვლად ხისას ჩამოაცვამენ, მაშინ ბინოვი პროკოფიევიჩი მოვა მასთან და ეტყვის: `ერთი ნაჭერი პური მიწყალობე, კეთილო ადამიანო, სემიონ ივანოვიჩ!~ ჰოდა, მაშინ სემიონ ივანოვიჩი პურს არ მისცემს იმ უგიფარ კაცს და ზედაც არ შეხედავს. აი, ასე მოხდება.

ყველაფერი ეს, მეგად საინტერესოდ და ამასთან სასეიროდ მოეჩვენა ყველას. ცოგაოდენი ფიქრის შემდეგ დიასახლისის ყველა მდგმურმა პირი შეკრა, რათა შემდგომი გამოკვლევა მოეხდინათ და მხოლოდ ცნობისმოყვარეობის გამო გადაწყვიტეს, ერთად და საბოლოოდ შეეგიათ სემიონ ივანოვიჩისთვის. და რადგან ბატონ პროხარჩინსაც ამ უკანასკნელ დროს,

ესე იგი, მას შემდეგ, რაც ხალხში მოუხდა ცხოვრება, ალბათ, რაღაც საკუთარი ფარული მიზეზების გამო, მეგისმეტად შეუყვარდა ყველაფრის გამოკითხვა და გამოძიება, ორთავე მტრული მხარის ურთიერთობა იწყებოდა ყოველგვარი წინასწარი მომზადების გარეშე, სრულიად ძალდაუტანებლად – თითქოს შემთხვევით და თავისთავად. ურთიერთობის გასაბმელად სემიონ ივანოვიჩს ყოველთვის ჰქონდა შემონახული თავისი განსაკუთრებული, საკმაოდ ეშმაკური და ფრიად უცნაური ხერხი, რომელსაც მკითხველი უკვე ნაწილობრივ იცნობს! სწორედ მაშინ წამოდგებოდა ლოგინიდან, როცა ჩვეულებრივად ჩაის სმის დრო იყო და, თუ დაინახავდა, სხვებს თავი ერთად შეეყარათ და ამ სასმლის მირთმევას აპირებდნენ, თავმდაბალი, ჭკვიანი, ალერსიანი კაცივით მივიდოდა მათთან, ჩამოვიდოდა თავის კანონიერ წილად ოც კაპიკს და განაცხადებდა, მეც მსურს ჩაის სმაში მივილო მონაწილეობაო. მაშინ ახალგაზრდობა შეთანხმებულად ერთმანეთს თვალს ჩაუკრავდა და ბრდილობიან, დარბაისლურ საუბარს იწყებდა. შემდეგ რომელიმე, სხვებზე უფრო ენაკვიმაგი ადამიანი, თითქოსდა აქაც არაფერიაო, იწყებდა ახალი ამბების მოყოლას, თანაც მეტად ცრუსა და სიმართლეს მოკლებულს. თითქოს დღეს ვიღაცას გაეგონოს, რომ მისმა მაღალკეთილშობილებამ უთხრა თვით დემიდ ვასილიევიჩს, ჩემი აზრით, ცოლიანი მოხელენი უცოლოებზე დარბაისლურად `გამოიყურებიან~ და მათი წინ წაწევა სჯობს, რადგან უფრო მორჩილნი არიან და ქორწინების შემდეგ უფრო ნიჭიერნიც ხდებიანო. და ამიგომ იგი, ამ ამბის მთხრობელი, თავი რომ გამოიჩინოს, ჩქარობს, რაც შეიძლება მაღე შეირთოს რომელიღაც ფევრონია პროკოფიევნა. ან, მაგალითად, იგყოდნენ, თითქოს მათი ძმების უმრავლესობას ხშირად აკლია დარბაისლური აღზრდა და დახვეწილი მიხრა-მოხრა, რაც ქალებს არ მოსწონთ და რის გამოც გადაწყვეტილია ჯამაგირის ნაწილი ჩამოაკლონ და შეგროვილი თანხით მოაწყონ ისეთი დარბაზი, სადაც მათ შეასწავლიან ცეკვას, კეთილშობილ მიმოხრას, თავაზიანობას, უფროსებისადმი პატივისცემას, შეიძენენ ხასიათის სიმტკიცეს, ეზიარებიან მაღლიერებას და სხვადასხვაგვარ სასიამოვნო ქცევას. იმასაც იგყოდნენ, ყველა მოხელემ, ღრმა მოხუცებმაც კი, იმისათვის, რომ დაუყოვნებლივ განათლებული გახდნენ, ყველა საგანში რაღაც გამოცდა უნდა ჩააბარონ. ამის წყალობით, განაგრძობდა მთხრობელი, ყველაფერი გამოაშკარავდება და ზოგიერთ ვაჟბატონს შეეგყობა, რა ბიჭიც ბრძანდებაო, – ერთი სიტყვით, ათასნაირ ასეთ და ამის მსგავს სისულელეს ჩმახავდნენ. ყველანი ვითომ მაშინვე იჯერებდნენ ამ ამბავს, მსჯელობდნენ,

ბჭობდნენ, ფიქრობდნენ. მოგიერთი კი მოიწყენდა, თავს აქნევდა და რჩევას კითხულობდა, რა ექნა, თუ ასეთი რამ მასაც დააგყდებოდა თავს? რა თქმა უნდა, პროხარჩინზე ბევრად უფრო ნაკლებ გულუბრყვილო და მორჩილ ადამიანსაც კი დააბნევა ეს საერთო ხმები. გარდა ამისა, ყველა ნიშნის მიხედვით შეუცდომლად შეიძლება დავადგინოთ, რომ სემიონ ივანოვიჩი მეგისმეგ სიხლუნგესა და უნიჭობას იჩენდა მისი გონებისთვის ყოველგვარი უჩვეულო ამრის მიმართ და, როცა რაიმე ახალ ამბავს გაიგებდა, ჯერ თითქოს უნდა გადაეღებოდა იგი და გადაეხარშა, ამრი მოეძებნა, გვინი ეჭყლიგა და ბოლოს შეიძლება ჩასწვდომოდა მას, თუმცა მაშინაც სრულიად განსაკუთრებული, მხოლოდ მისთვის დამახასიათებელი ხერხით... ამგვარად სემიონ ივანოვიჩმა უეცრად გამოავლინა სხვადასხვა საინტერესო, აქამდე შენიღბული თვისება... ჰოდა, დაიწყო მითქმა-მოთქმა და ბოლოს ყოველივე ამან, ათასნაირი დამატებით, კანცელარიამდე მიადწია. ეფექტს ისიც უწყობდა ხელს, რომ ბაგონ პროხარჩინს, ვისაც დიდი ხანია სულ ერთნაირი იერით იცნობდნენ, უეცრად გამოემეგყველება შეეცვალა: მოუსვენრობა დაეცყო, გამოხედვა მშვიდარა, გაუბედავი და ცოცხალი იყოს ეჭვიანიც გაუხდა, ფეხაკრეფით დადიოდა, კრთომა და ყურის გდება დაიწყო. ყველა ამ თავის ახალ თვისებასთან ერთად შეუყვარდა ჭეშმარიტების ძიება. ჭეშმარიტებისადმი სიყვარულმა იქამდე მიიყვანა, რომ ორიოდეჯერ გაბედა, თვით დემიდ ვასილიევიჩისთვის ეკითხა, რამდენად სწორი იყო ამბები, რომლებსაც დღემდე ათობით იგებდა. და თუ ჩვენ აქ ვლუმეართ სემიონ ივანოვიჩის ამ საქციელით გამოწვეულ შედეგებზე, ეს მხოლოდ და მხოლოდ იმიტომ, რომ გულით ვუფროთხილდებით მის სახელს. ამგვარად გადაწყვიტეს, რომ კაცთმოძულე გახდა და საზოგადოებრივ მრდილობას არაღ აგდებსო. მერე ისიც თქვეს, თითქოს ბევრი რამ ფანტასტიკური სჩვევიაო. და არცთუ დიდად შემცდარან, რადგან მრავალჯერ შენიშნეს, რომ სემიონ ივანოვიჩი მოგჯერ გამოყეყეხებული, გაუნძრევლად იჯდა ერთ ადგილას პირდაღებული და კალამაწეული. ამ დროს იგი გონიერი არსების ჩრდილს უფრო ჰგავდა, ვიდრე თვით გონიერ არსებას. ხშირად ესეც ხდებოდა, რომ რომელიმე უნებლიეთ თვალეგამჭერებული ვაჟბაგონი უეცრად მის უცაბედ, ამღვრეულ და რაღაცის მაძებარ მზერას შეამჩნევა, შეკრთებოდა, შეშინდებოდა და მაშინვე საჭირო ქალაღდზე ან მელანს დაადვენთებდა, ანდა სრულიად უმაქნის სიგყვას დაწერდა. სემიონ ივანოვიჩის უხამსი საქციელი აკრთობდა და შეურაცხყოფდა ჭეშმარიტად კეთილშობილ ადამიანებს... ბოლოს, ერთ მშვენიერ დილას, მას შემდეგ, რაც კანცელარიამ

ხმა დაირხა, თითქოს სემიონ ივანოვიჩი ღერეფანში შეხვდა თვით ღემიდ ვასილიევიჩს და თავისი უცნაური შესახედაობით ისე შეაკრთო, კაცმა უკანაც კი დაიხიაო, უკვე ეჭვი არავის ეპარებოდა ბაგონი პროხარჩინის ამრების ფანტასტიკურ მიმართულებაში... ამ ხმამ ბოლოს თვით სემიონ ივანოვიჩამდე მიაღწია. ეს რომ გაიგონა, მაშინვე ადგა, ღერეფანში გავიდა, საკუთარი ხელით ჩამოხსნა შინელი, ჩაიცვა, გარეთ გავიდა და გაურკვეველი ღროით სადღაც გადაიკარგა. შეეშინდა, თუ რაღაც სხვამ მიიზიდა მისი გონება, – არ ვიცით, მხოლოდ ეს კია, რომ არც სახლში და არც კანცელარიაში რამდენიმე ხანს აღარ გამოჩენილა... ჩვენ სემიონ ივანოვიჩის ბედის ახსნას პირდაპირ მისი ფანტასტიკური მიმართულებით არ დავიწყებთ. მაგრამ განა შეგვიძლია არ მოვახსენოთ მკითხველს, რომ ჩვენი გმირი, კაცი უბრალო და მორჩილი, ვიდრე ხალხში მოხვედებოდა, ცხოვრობდა თავისთვის კარჩაკეცილად, იყო ჩუმი და თითქოს საიღუმლოებით მოცული, რამეთუ პესკიბე თავისი უკანასკნელი ცხოვრების ჟამს თეჯირს უკან იწვა საწოლზე, ღუმდა და თითქმის არავის ეკარებოდა. ორივე მისი ძველი თანამცხოვრები მასავით აგარებდა წუთისოფელს. ორთავენი თითქოს ასეთივე საიღუმლოებით მოცულნი იყვნენ და თხუთმეტი წელიწადი თეჯირს უკან წოლაში გაატარეს. პატრიარქალურ სიმშვიდეში ერთმანეთის მიყოლებით გადიოდა ნეგარი, მთვლემარე დღეები და საათები და რადგან გარშემო ყველაფერი თავისი წესითა და რიგით მიდიოდა, არც სემიონ ივანოვიჩს და არც უსტინია ფეოლოროვნას აღარ ახსოვდათ, როდის შეჰყარა ისინი ბედმა. `არ ვიცი, ათი, თხუთმეტი ან იქნებ ოცდახუთი წელიწადი იყოს, – ეუბნებოდა ქალი მოგჯერ თავის ახალ მდგმურებს, – რაც ჩემთან დაბინავდა, ღმერთმა აცხონოს~. და ამიგომ ბუნებრივია, რომ საზოგადოებას უჩვევი ჩვენი გმირი გაოცებული დარჩა და არ ესიამოვნა, როცა სწორედ ერთი წლის წინ ეს დარბაისელი და თავმდაბალი ადამიანი უეცრად თავისი ახალი მემობლებისა და ამხანაგების, ათიოდე ხმაურიანი და მოუსვენარი ახალგაზრდა ბიჭის წრეში აღმოჩნდა. სემიონ ივანოვიჩის გაუჩინარებამ დიდი შეშფოთება გამოიწვია მობინადრეთა შორის. ჯერ მარგო იმიგომ, რომ იგი დიასახლისის რჩეული გახლდათ. თანაც პასპორტი, დიასახლისს რომ ჰქონდა ჩაბარებული, სადღაც გადაკარგულიყო. უსტინია ფეოლოროვნა, როგორც ყოველ ასეთ კრიტიკულ შემთხვევაში, გაცეცხლდა, ორი დღე და ღამე აგინებდა და ლანძღავდა მდგმურებს, მოთქვამდა, მდგმური წიწილასავით დამიშინეს, იმავე `მაგნე მქირდავებმა~ დამიღუპესო, მესამე დღეს კი ყველანი გარეთ გაყარა, მოძებნეთ და, რაღაც უნდა

დაგიჯდეთ, მკვლარი ან ცოცხალი მომგვარეთო. საღამოს პირველი მოვიდა გადამწყერი სულები და განაცხადა, გაქცეული ძველმანების ბაზარში ვნახე, სხვაგანაც კულში ვლიე, გვერდითაც ვედექი, მაგრამ გამოლაპარაკება ვერ გავუბედე, ახლოსაც კი ვიყავი მისგან, როცა კრივობზე სახლს ცეცხლი წაეკიდაო. ნახევარი საათის შემდეგ მოვიდნენ ოკეანოვი და რაზნოჩინელი კანტარევი. მათაც სიგყვასიგყვით იგივე გაიმეორეს; ჩვენც ახლოს ვიდექით, სულ რაღაც ათიოდე ნაბიჯზე, მაგრამ ვერც ჩვენ გავბედე გამოლაპარაკება, ისე კი ორთავემ შევნიშნეთ, რომ სემიონ ივანოვიჩი ლოთ მათხოვარს დაჰყვებოდაო. ბოლოს, როცა ყველა მდგმურმა შეიყარა თავი, გადაწყვიტეს, პროხარჩინი ალბათ სადმე ახლოსაა და მალე მოვაო, მაგრამ აღრეც ყველამ ვიცოდით, ლოთ მათხოვართან რომ დადიოდაო. ლოთ მათხოვარს, ხელიდან წასულ კაცს, შფოთისთავსა და მლიქვნელს, ალბათ რაღაცით მოეხიბლა სემიონ ივანოვიჩი. სემიონ ივანოვიჩის დაკარგვამდე სწორედ ერთი კვირით აღრე მობრძანდა და თან თავისი ამხანაგი რემნევი მოიყვანა. ცოტა ხანს აქ იცხოვრა, მოჰყვა, რომ სიმართლისთვის ვიგანჯები, წინათ სხვადასხვა მაზრაში ვმსახურობდი, ერთხელ რევიზორი დაგვეცა თავსო, მე და ჩემი წრე სიმართლისთვის დავისაჯეთო. მერე პეტერბურგში ჩამოვედი, პორფირი გრიგორიევიჩს დაუჩოქე და მისი თხოვნით ერთ-ერთ კანცელარიაში მიმიღეს, მაგრამ ბედი არ მწყალობდა, აქედანაც დამითხოვეს, შემდეგ ეს კანცელარიაც გააუქმეს და სხვა სახელით აღადგინეს; მოხელეთა ახალ შტაბში აღარ მიმიღეს სამსახურისადმი სრულიად უვარგისობის და სხვა გარეშე საქმისადმი დიდი ნიჭის, თან სიმართლისმოყვარეობისა და მგრების ხრიკების გამოო. ამბის მოყოლა რომ გაათავა, რომლის დროსაც ბატონი მიმოვეიკინი წამდაუწუმ ლოშნიდა თავის შუბლშეკრულ და გაუპარსავ მეგობარ რემნევეს, რიგრიგობით მდაბლად დაუკრა თავი ყველას, ვინც კი ამ დროს ოთახში იყო, მათ შორის მოსამსახურე ქალს ავლოგიასაც, ყველას მწყალობლები უწოდა და დაუმატა, უღირსი, აბეზარი, თახსირი, თავაშვებული და სულები კაცი ვარო. ყოველივე ამის გამო პატივებაც ითხოვა, ერთი უბედური და უბრალო ადამიანი გახლავართო. რაკი მფარველობა მოითხოვა, ბატონი მიმოვეიკინი, რომელიც ხუმარა კაცი გამოდგა, მეტისმეტად გამხიარულდა, უსტინია ფეოდოროვნას ხელები დაუკოცნა, მიუხედავად იმისა, რომ ქალი თავმდაბლად უმტკიცებდა, ერთი უბრალო ქალი ვარ, აზნაური არ გვეგონო. დაბოლოს დაჰპირდა მთელ სამოგალოებას, საღამოთი გიჩვენებთ შესანიშნავ სახასიათო ცეკვასო. მაგრამ მეორე დღესვე მისი საქმე ცუდად დამთავრდა. არ ვიცი, სახასიათო ცეკვა

მეგისმეგად სახასიათო გამოდგა, თუ, უსტინია ფეოდოროვნას სიგყვით რომ ვთქვათ, 'შემარცხვინა და თავლაფი დამასხა, მე კი თვით იაროსლავ ილიჩს ვიცნობ და რომ მინდოდეს, უკვე დიდი ხანია ობეროფიცრის ცოლი გავხდებოდი', _ ეს კია, რომ მიმოვეიკინი იძულებული გახდა, იქიდან წაბრძანებულიყო. წავიდა, მერე ისევ დაბრუნდა, კვლავ უპატიოდ გააძევეს, შემდეგ სემიონ ივანოვიჩის ნდობა და სიყვარული მოიპოვა. სხვათა შორის, ახალი შარვალი ააცალა და ბოლოს ისევ სემიონ ივანოვიჩის სახით მოვევლინა იქაურობას. როგორც კი დიასახლისმა შეიგყო, სემიონ ივანოვიჩი ცოცხალია, კარგადაა და პასპორტი უკვე საძებნელი აღარ არისო, გულს მოეშვა და მოსასვენებლად გავიდა. ამ დროს ზოგიერთმა მდგმურმა გადაწყვიტა დიდი ამბით შეჰგებებოდა ლგოლვილს: რაზა გააფუჭეს, დაკარგულის საწოლს თეჯირი მოაშორეს, ოდნავ აშალეს ლოგინი, აიღეს და ჩვენთვის ცნობილი სკივრი ლოგინზე ფერხითით დადგეს, საწოლზე კი დააწვინეს რძალი, ესე იგი თოჯინა, რომელიც დიასახლისის ძველი თავსაფრის, ჩაჩისა და სალოფიდან გააკეთეს და ისე დაამსგავსეს რძალს, რომ ადამიანი მართლაც ადვილად მოგყუევდებოდა. მუშაობა რომ დაამთავრეს, სემიონ ივანოვიჩის მოსვლას დაელოდნენ, უნდოდათ, მოვიდოდა თუ არა, ეუწყებინათ მისთვის, მაზრიდან რძალი გეწვია და თეჯირს უკან გელოდება ის საბრალო, ისაო. მაგრამ ელოდნენ, ელოდნენ, ელოდნენ-ელოდნენ... ამ ლოდინში მარკ ივანოვიჩმა უკვე ნახევარი თვის ჯამაგირი წააგო მდგმურებთან, პრეპოლოვენკოსა და კანგარევთან; ოკეანოვს კი წაგების გამო ცხვირი დაუსიეს და გაუწითლეს ბანქოს ქალაღლით; მოსამსახურე ავლოგამ თითქმის გამოიძინა და ორჯერ დააპირა ადგომა, შეშის მოგანა და ღუმლის დანთება, ბინოვი პროკოფიევიჩი კი თავით ფეხამდე გაიწუწა, რადგან წამლაუწუმ გარეთ გარბოდა, სემიონ ივანოვიჩი ხომ არ მოდისო; მაგრამ არავინაც არ მოსულა _ არც სემიონ ივანოვიჩი და არც ლოთი მათხოვარი. ბოლოს ყველა დაწვა და, ყოველი შემთხვევისთვის, რძალი თეჯირს უკან დაგოვეს; მხოლოდ ოთხ საათზე მოისმა ჭიშკარზე ბრახუნი. თანაც ისეთი მაგარი ბრახუნი, რომ მომლოდინეებს სრულიად აუნამლაურდათ გარჯა. აბრახუნებდა ის, სწორედ სემიონ ივანოვიჩი, ბაგონი პროხარჩინი. მაგრამ ისეთ დღეში იყო, რომ ყველა გაოცდა და რძალი აღარავის გახსენებია. დაკარგული უგრძნობლად დაბრუნდა. შინ შემოიყვანა, უკეთ, კი არ შემოიყვანა, მხარზე გადაკიდებული შემოიგანა გაწუწულმა, სიცივით აკანკალებულმა, ჩამოხეულ-ჩამოფლეთილმა დამის მეეგლემ. დიასახლისის შეკითხვაზე, ასე სად დათვრა ეს უბედურიო, მეეგლემ უპასუხა: მთვრალი არ

გახლავთ, წვეთიც არა აქვს დალეული, ამას მართალს მოგახსენებთ, ოღონდაც არ ვიცი ჭკუადაბნელებულია, არ ვიცი გამოშტერებულია თუ დამბლადაცემული. უკეთ რომ დაჰკვირვებოდნენ, ლუმელს მიაყუდეს და მართლაც დარწმუნდნენ: არც მთვრალი იყო, არც დამბლადაცემული, სულ სხვა რაღაც ამბავი იყო მის თავს, რადგან სემიონ ივანოვიჩი ენას ვერ აბრუნებდა, თითქოს სახე ემანჭებოდა და მხოლოდ თვალებს აფახულებდა. გაცივებით მისჩერებოდა ღამის სამოსში გამოწყობილ ხან ერთსა და ხან მეორე მღვდურს. შემდეგ შეეგლეს დაუწყეს გამოკითხვა, საიდან წამოიყვანეთ? `საიდან და, _ უპასუხა მან, _ კოლომნიდან. მხიარული მოქეიფენი ეხვია გარს. ვერ გეტყვით, ვინ იყვნენ, ჯანდაბას მათი თავი, ბატონები თუ მღაბიონი. ჰოდა, აი, ამ სახით ჩამაბარეს, არ ვიცი, ჩხუბი მოუვიდა თუ კრუნჩხვამ მოუარა. ღმერთმა უწყის, რა მოხდა, ისე კი მხიარული, კარგი ბატონები იყვნენ!~... სემიონ ივანოვიჩი აიყვანეს, მორბა მხრებზე გაიდევს და საწოლზე დააწვინეს. მაგრამ როცა დაწოლისას ფეხი თოჯინასა და სანუკვარ სკივრს წამოჰკრა, შემზარავად შეჰყვირა, ოთხზე დადგა, აკანკალებულმა, სადამდეც მისწვდა, საწოლს ხელები შემოხვია და დაფეთებული, მაგრამ საოცრად მტკიცე მზერით ყველა იქ მყოფთ თითქოს ამცნობდა, რომ უმაღლეს თავს მოიკლავდა, ვიდრე თავისი უბადრუკი ქონების თუნდაც მესამედს სხვას დაუთმობდა... სემიონ ივანოვიჩი ორ თუ სამ დღეს იწვა თეჯირს ამოფარებული, ქვეყნიერებასა და ყოველგვარ მღელვარებას მოწყვეტილი. როგორც ხდება ხოლმე, მეორე დღეს უკვე ყველამ დაივიწყა; დრო თავისი წესითა და რიგით მიდიოდა. საათი საათს, დღე დღეს ცვლიდა. ავადმყოფის დამძიმებულ, გახურებულ თავს ნახევრად ძილი და ნახევრად ბოდვა დაეუფლა; მაგრამ მშვიდად იწვა, არც კვნესოდა და არც არაფერს უჩიოდა, პირიქით, გაყუჩებული იყო, ღუმდა და ითმენდა, საწოლს ისე მიჰკეროდა, როგორც მიეკრობა მიწას კურდღელი, მონადირეთა ხმას რომ გაიგონებს. მოგჯერ ბინაში ხანგრძლივი, სევდისმომგვრელი სიჩუმე ჩამოვარდებოდა, ეს იმას ნიშნავდა, რომ ყველანი სამსახურში იყვნენ წასული და გამოღვიძებულ სემიონ ივანოვიჩს შეეძლო, რამდენიც სურდა, გაექარვებინა მოწოლილი სევდა. აყურადებდა ხმაურს, რომელიც ახლოდან, სამზარეულოდან მოისმოდა, სადაც დიასახლისი ფუსფუსებდა, ანდა მოსამსახურე ავლოგიას გაცვეთილი ფეხსაცმლის ფრაგუნს, როცა იგი ოხვრითა და კრუსუნით ალაგებდა, გვიდა და ასუფთავებდა ყველა კუთხეს. ასე გადიოდა მთვლემარე, მანგი და მოსაწყენი საათები, ისეთივე მოსაბეზრებელი, როგორიც სამზარეულოში მაგიდიდან ვარცლში თანაბარი

ხმაურით ჩამდინარე წყალი. ბოლოს მღვმურები ბრუნდებოდნენ, რიგრიგობით ანდა ჯგუფ-ჯგუფად და სემიონ ივანოვიჩს ნება-ნება შეეძლო მოესმინა, როგორ აძაგებდნენ ისინი ამინდს, ითხოვდნენ საჭმელს, ხმაურობდნენ, თამბაქოს ეწეოდნენ, ილანძვებოდნენ, ერთმანეთს ელაჭუცებოდნენ, ბანქოს თამაშობდნენ და ჩაის დალევის წინ ფინჯნებს აწკარუნებდნენ. სემიონ ივანოვიჩი ანგარიშშიუცემლად წამოდგომასა და კანონის მიხედვით სხვებთან ერთად ჩაის დალევას დააპირებდა, მაგრამ ისევ ძილი მოერეოდა და ისე ეგონა, თითქოს უკვე დიდი ხანია მაგიდას უბის, ჩაის შეექცევა და ბაასობს, რომ ზინოვი პროკოფიევიჩმა დრო იხელთა და საუბარში ჩაურთო რაღაც ამბავი რძლებსა და სხვადასხვა კარგი ადამიანის მათლამი მნეობრივ დამოკიდებულებაზე. სემიონ ივანოვიჩს მაშინვე სურდა მისთვის აეხსნა და ეპასუხა, მაგრამ დანარჩენების მიერ წარმოთქმულმა ფრაზამ `არაერთხელ შემჩნეულია~, მისვე პირზე შეაყინა პასუხი, ისე რომ სემიონ ივანოვიჩმა იმაზე უკეთესი ვერაფერი მოიგონა, კვლავ ოცნებებს მისცემოდა, წარმოიდგინა, თითქოს დღეს პირველი რიცხვია და მანეთიანებს იღებს თავის კანცელარიაში. ქალაღი იქვე, კიბებზე გახსნა, მიიხედ-მოიხედა, რაც შეიძლება სწრაფად გაყო შუაზე მიღებული კანონიერი საზღაური და ჩექმის ყელში დამალა, შემდეგ აქვე, კიბებზე, გადაწყვიტა _ აინუნშიც არ ჩაუგდია ის ამბავი, რომ ძილში თავის საწოლზე მოქმედებდა _ როგორც კი შინ მივიდოდა, მაშინვე გადაეხადა ღიასახლისისთვის საჭმელ-სასმლისა და ბინის ქირა, შემდეგ ცოტა აუცილებელი რამ ეყიდა და ზოგიერთისთვის, ვითომდა წინასწარ განზრახვის გარეშე, უცაბედად გაეგებინებინა, თითქოს ჯამაგირი დაუქვითეს, აღარაფერი დარჩა და ახლა რძალსაც ველარაფერს გაუგზავნის. ამასთან სურდა აქვე რძლის გამო მწუხარება გამოეთქვა, ხვალაც და ზეგაც მასზე ბევრი ელაპარაკა და ათიოდე დღის შემდეგაც სხვათა შორის, გაკვრით ეთქვა იმ ქალის სიღარიბეზე, რათა ამხანაგებს არ დავიწყებოდათ ეს ამბავი. ეს რომ გადაწყვიტა, დაინახა, ანდრეი ეფიმოვიჩიც, სწორედ ის დაბალი, მუღამ მღუმარე მელოგი კაცი, რომელსაც კანცელარიაში სამი ოთახი აშორებდა სემიონ ივანოვიჩს და მთელი ამ ოცი წლის განმავლობაში ხმაც არ გაუცია მისთვის, აქვე, კიბებზე დგას, თავის ვერცხლის მანეთიანებს ითვლის, თავს აქნევს და ამბობს: `ფულია, ბატონო! თუ ფული არა გაქვს, არც ფაფა გექნება _ ამაგებს ამასაც მკაცრად, კიბებზე ჩადის და უკვე პარმალზე გასული ასკვნის, _ მე კი, ბატონო ჩემო, შვიდი მყავს, შვიდი~. ამ სიგყევით მელოგმა კაცმა, რომელიც ალბათ აგრეთვე ვერ ამჩნევდა, რომ აჩრდილივით მოქმედებდა და არა ცხადში,

ერთ არშინსა და გოჯბე ასწია ხელი იაგაკიდან, მერე თანდათან დაბლა დაუშვა და ჩაიბუბლუნა, უფროსი უკვე გიმნაზიაში დადისო; შემდეგ აღშფოთებით შეხედა სემიონ ივანოვიჩს, თითქოს სწორედ ბაგონი პროხარჩინის ბრალი იყო, რომ შეიღი ჰყავდა, ქუდი თვალებზე ჩამოიფხაგა, შინელი შეიბერგყა, მარცხნივ გაუხვია და მიიმალა. სემიონ ივანოვიჩს ძალიან შეეშინდა, და თუმცა სავსებით დარწმუნებული იყო თავის უცოდველობაში ერთ ჭერქვეშ შეიღეულის არასასიამოვნო თავშეყრის გამო, სინამდვილეში მაინც ისე გამოდიოდა, ვითომ სწორედ სემიონ ივანოვიჩს მიუძღოდა ბრალი. ჰოდა, შეშინებული გაიქცა, რადგან მოეჩვენა, თითქოს მელოგი კაცი დაბრუნდა, სადაცაა დაეწევა, რომ ჯიბეები დაუჩხრიკოს და მთელი საზღაური წაართვას, ისევ იმ თავის შეიღეულის გამო და მტკიცედ უარყოფს ყოველგვარი რძლების რაიმე შესაძლებელ დამოკიდებულებას სემიონ ივანოვიჩისადმი. ბაგონი პროხარჩინი უკან მოუხედავად გარბოდა, სული ეხუთებოდა... მის გვერდით მრავალი ადამიანი მირბოდა და ყველა თავისი მოკლე ფრაკების უკანა ჯიბეებში საზღაურს აჩხარუნებდა; ბოლოს ყველა გაიქცა, აგრიალდა სახანძრო საყვირები და ხალხის გალღამ თითქმის მხრებით მიიყვანა იგი იმ ხანძრამდე, რომელსაც ლოთ მათხოვართან ერთად უკანასკნელად ესწრებოდა. ლოთი, _ სხვაგვარად რომ ვთქვათ, ბაგონი მიმოვეიკინი _ უკვე იქ იყო, სემიონ ივანოვიჩს შეეგება. მის დაგრიალდა, ხელი ჩასჭიდა და შუაგულ ხალხში შეიყვანა. ისევე, როგორც მაშინ, ცხადში, მის გარშემო გუგუნებდა და ხმაურობდა აუარება ხალხი, რომელსაც გაეჭედა მთელი ფონგანკა ორივე ხიდს შორის და ყველა ახლომახლო ქუჩები და შესახვევები; სულ ისე, როგორც მაშინ, ხალხმა ლოთ მათხოვართან ერთად სემიონ ივანოვიჩს მესერს იქით გაიგანა და ჩაჭედა შემით გამოგენილ უზარმაზარ ეზოში, რომელიც ძველმანების ბაზრიდან თუ გარშემო მდებარე სახლებსა და სამიკიგნოებიდან თავშეყრილ მაყურებელს აევსო. სემიონ ივანოვიჩი მაშინდელივით ხედავდა ყველაფერს და მაშინდელივით განიცდიდა; ბოღვითა და ციებ-ციხელებით არეულ გვინში უელავდა და უკრთოდა სხვადასხვა უცნაური სახე. ზოგიერთი გაიხსენა კიდეც. ერთ-ერთი ის ვეება, ერთი საყენის სიმაღლე და ერთი არშინის სიგრძე უღვაშიანი წარმოსადეგი ვაჟბაგონი იყო, ხანძრის დროს რომ ზურგს უკან ედგა სემიონ ივანოვიჩს და წაუთაქა კიდეც, როცა ჩვენმა გმირმა აღგაცების მსგავსი რაღაც იგრძნო და ფეხები დააბაკუნა, თითქოს ამით სურდა ცაში დაეკრა სახანძრო რაზმის ყოჩალი ბიჭებისთვის, რომელთაც მშვენივრად ხედავდა თავის მაღლობიდან. მეორე კი სწორედ ის ბრგე ბიჭი იყო,

ქვემოლან რომ მჯილი ამოჰკრა, რათა მეორე ღობებზე შეესვა, როცა სემიონ ივანოვიჩმა თითქმის გადაწყვიტა მესერზე გადამძვრალიყო და ვიღაც გადაერჩინა. იმ ბუასილიანი მოხუცის სახემაც გაუელვა, რაღაც დონძემორგემული ბამბის დაფლეთილი ხალათი რომ ეცვა. მოხუცი ჯერ კიდეც ხანძრის დაწყებამდე მდგმურებს ორცხობილასა და თამბაქოს საყიდლად გაეგზავნათ ღუქანში, ახლა კი სარძევეთა და ჩარექიანით ხელში მიარღვევდა ხალხს, რათა მიეღწია სახლამდე, სადაც ცოლ-შვილი და ლეიბქემ ამოდებული ოცდაათი მანეთი და ათი შაური ეწვოდა. მაგრამ ყველაზე ცხადად ხედავდა იმ ღარიბს, ცოდვილ დედაკაცს, არაერთხელ რომ ელანდებოდა ავადმყოფობის დროს, – ახლაც სწორედ ისე ხედავდა, როგორც მაშინ – ბურგზე ნაქსოვ გომარამოგლებულს, ძონძებში გამოხვეულს, ფეხზე ქალამანწამოცმულს, ჯოხით ხელში. ქალი მეხანძრეებსა და ხალხზე ხმამაღლა გაჰკიოდა, ჯოხს და ხელებს აქნევდა და გაიძახოდა: ღვიძლმა შვილებმა გამომავდეს და ორი თითო შაურიანიც დამეკარგაო. შვილები და შაურიანები, შაურიანები და შვილები – წამდაუწუმ იმეორებდა იმდენად უამროდ, რომ ხალხმა ვერაფერი გაუგო და ბოლოს ბურგი შეაქციეს. მაგრამ ქალი ვერ ისვენებდა, გაუჩერებლად კიოდა, ღმუოდა, ხელებს აქნევდა. თითქოს არავითარ ყურადღებას არ აქცევდა არც ხანძარს, სადაც იგი ხალხის გალღას შემოეგდო, არც ადამიანებს, მის გარშემო რომ გრიალებდნენ, არც სხვის უბედურებას და არც მუგუზლებსა და ნაპერწკლებს, თავზე რომ ეყრებოდა იქვე მდგომ ადამიანებს. ბოლოს ბაგონმა პროხარჩინმა იგრძნო, რომ შიშმა აიგანა, რადგან აშკარად ხედავდა, ეს გყუილუბრალოდ არ ხდება და ასე იოლად არ ჩამივლისო. და მართლაც იქვე, მის ახლოს შეშებზე შემძვრალიყო გლეხი, რომელსაც გაგლეჯილი, უქამრო მედაგანი ეცვა და წვერ-ულვაში შეგრუსვოდა. ის სემიონ ივანოვიჩის წინააღმდეგ აქემებდა მთელ ხალხს. ხალხი მაგულობდა, გლეხი კი ყვირილს განაგრძობდა. თავმარდაცემულ ბაგონ პროხარჩინს უეცრად გაახსენდა, რომ ეს სწორედ ის მეეგლე იყო, რომელიც ხუთი წლის წინ არაადამიანურად მოაგყუა, ვიდრე ფულს მისცემდა, ჭიშკარში სგუცა თავი და ისე მოუსვა, თითქოს შიშველი ფეხებით გავარვარებულ ქვაფენილზე გარბოდა. გულგახეთქილ პროხარჩინს სურდა ეთქვა რაღაც, ეყვირა, მაგრამ ხმა უწყდებოდა, გრძნობდა, გააფთრებული ბრბო ჭრელი გველივით ეხვეოდა, აწვებოდა, ახრჩობდა. თავს საოცარი ძალა დააგანა და გააღვიძა. ამ დროს დაინახა, რომ ყველაფერი იწვის, იწვის მთელი მისი კუთხე, თეჯირი, მთელი ბინა უსგინია ფეოლოროვნასა და ყველა მის მდგმურთან ერთად, იწვის მისი

საწოლი, ბალიში, საბანი, სკივრი და ბოლოს მისი ფასდაუდებელი ლეიბი. სემიონ ივანოვიჩი ფეხზე წამოხტა, ლეიბს ხელი წამოაწყო და გაიქცა. მაგრამ დიასახლისის ოთახში, სადაც ასე უბოდოდ შეირბინა ჩვენმა ფეხშიშველა და პერანგისამარა გმირმა, ხელი სგაცეს, შეკრეს და დიდი ამბით ისევ შეიგანეს თეჯირს უკან, რომელიც სრულებით არ იწვოდა, ცეცხლი თეჯირს კი არა, სემიონ ივანოვიჩის ტვინს ეკიდა თურმე, და საწოლზე დააწვინეს. მსგავსად იმისა, როგორც ჩააწვენს ხოლმე სამგზავრო ყუთში ჩამოფლეთილი წვერგაუპარსავი და გორობი მეარღნე-მსახიობი თავის კლოუნს, რომელმაც იბობოქრა, ყველას სცემა, ეშმაკს სული მიჰყიდა და ახლა კი მომავალ წარმოდგენამდე უნდა განისვენოს სკივრში ეშმაკს, მანგებს, ტაკიმასხარას, მამზელ კატერინასა და მის ბედნიერ საყვარელ – სამაზრო პოლიციის უფროს კაპიტანთან ერთად. ყველანი მყისვე სემიონ ივანოვიჩს შემოეხვივნენ. დიდმა და პაგარამ მის საწოლთან მოიყარა თავი და ავადმყოფს დააშგერდნენ. ყველა რაღაცას მოელოდა. ამასობაში ავადმყოფი გამოფხიზლდა, მაგრამ შერცხვა თუ სხვა რამემ შეაწუხა, რაც ძალა და ღონე ჰქონდა, საბანს დაექანა, ალბათ სურდა თანამგრძობთა ყურადღებას დამალვოდა. ბოლოს მარკ ივანოვიჩმა პირველმა დაარღვია სიჩუმე. მან ტკბილად დაუწყო ლაპარაკი სემიონ ივანოვიჩს. უთხრა, უნდა დამშვიდდეთ, ავადმყოფობა ცუდია და სამარცხვინო, ასე მხოლოდ პაგარა ბავშვები იქცევიან, უნდა გამოჯანმრთელდეთ და სამსახურში წახვიდეთო. ეს შეგონება მარკ ივანოვიჩმა ხუმრობით დაამთავრა, რომ ავადმყოფებს ჯერჯერობით ჯამაგირს არ უნიშნავენ და, რადგან მტკიცედ იცის, რომ ჩინებიც არ ემაგებათ, მისი ამრით, ასეთი მდგომარეობა მაინცდამაინც სახარბიელო არ არის. ერთი სიტყვით, ეცყობოდათ, რომ ყველას მართლა ებრალებოდა სემიონ ივანოვიჩი და გულით თანაუგრძობდნენ. მაგრამ სემიონ ივანოვიჩი საოცრად უმრდელად განაგრძობდა წოლას, ხმას არ იღებდა და სულ უფრო და უფრო ეხვეოდა საბანში. მარკ ივანოვიჩმა თავი დამარცხებულად არ ცნო, გული გაიმაგრა და ისევ ტკბილად დაუწყო საუბარი სემიონ ივანოვიჩს, რადგან იცოდა, რომ ავადმყოფ კაცს ასე უნდა მოქცეოდა. სემიონ ივანოვიჩს კი არაფრის გაგება არ სურდა, პირიქით, უნდობლად რაღაც ჩაიბუმლუნა და უცბად ისე მგრულად მიიხედ-მოიხედა, კაცს ეგონებოდა, სურს ყველა თავისი თანამგრძობი მოსპოს და გაანადგუროსო. ახლა კი გაჩუმება აღარ შეიძლებოდა: მარკ ივანოვიჩმა ვეღარ შეიკავა თავი და დაინახა რა, კაცს გადაეწყვიტა ჯიუტად თავისაზე მდგარიყო, გაჯავრდა და პირდაპირ და ყოველგვარი ტკბილი

მოიარების გარეშე განუცხადა, რომ ღროა აღგეს, ეყოფა გორაობა. ღღისითა და ღღმით ხანძარზე, რძალზე, ლოთებზე, ბოქლომებზე, სკივრებსა და, ეშმაკმა დალახვროს, კიდეც ვინ იცის, რაზე _ ყვირილი სისულელეა, უბრდელია და შეურაცხყოფელია ადამიანისთვის, რადგან თუ თვით სემიონ ივანოვიჩის ძილი არ სურს, სხვებს დააცალოს. და ბოლოს დაუმატა: ეს ყველაფერი კარგად დაიხსომეო. მარკ ივანოვიჩის სიგყვამ შთაბეჭდილება მოახდინა, სემიონ ივანოვიჩი მაშინვე მიუბრუნდა ორაგორს და მგკიცედ, თუმცა ჯერ ისევ სუსტი, ჩახლელი ხმით განუცხადა: `ხმა ჩაიწყვიტე, შე ლაწირაკო, შენა! ამაო მოუბარო! ენაბილწო! ყვეყნო! თავადი მყავხარ, ჰა? გესმის, რაშია საქმე?~ ეს რომ გაიგონა, მარკ ივანოვიჩი აფეთქდა, მაგრამ რაკი მიხვდა, ავადმყოფ კაცთან ჰქონდა საქმე, ღღსულღღნად აპაგია, პირიქით, სცადა შეერცხვინა, მაგრამ ხმა ჩაუწყდა, რადგან სემიონ ივანოვიჩმა მაშინვე მიახალა, სასაცილოდ თავს არავის ავაგლებინებ, მიუხედავად იმისა, რომ მარკ ივანოვიჩმა ლექსი შეთხზაო. ორწუთიანი სიჩუმე ჩამოვარდა, ბოლოს მარკ ივანოვიჩი გონს მოეგო და პირდაპირ, გასაგებად და საკმაოდ მჭევრმეტყველურად განუცხადა სემიონ ივანოვიჩს: უნდა იცოდე, რომ კეთილშობილ ადამიანთა შორის იმყოფებით, და `ისიც უნდა გესმოდეს, მოწყალეო ბაგონო, როგორ ეპყრობიან პატივცემულ პიროვნებას~. საჭიროების შემთხვევაში მარკ ივანოვიჩმა იცოდა მჭევრმეტყველური ლაპარაკი და თავისი მსმენელების შეგონება. თავის მხრივ სემიონ ივანოვიჩი, ალბათ ჩვეული მღუმარების გამო, ლაპარაკობდა და მოქმედებდა უფრო ნაწყვეტ-ნაწყვეტად. გარდა ამისა, როცა, მაგალითად, გრძელი წინადადების წარმოთქმა სჭირდებოდა, ამ წინადადებაში ჩაღრმავების კვალდაკვალ, ყოველი სიგყვა თითქოს შობდა მეორე სიგყვას, მეორე თავის წარმოშობისთანავე მესამეს, მესამე _ მეოთხეს და ასე შემდეგ, ასე რომ, პირი ევსებოდა, ყელში რაღაც უღიგინებდა და ბოლოს დაგუბებული სიგყვები საოცარი ხაგოვანი უწესრიგობით სწყდებოდნენ მის ბაგეებს. აი, რაგომ იყო, რომ სემიონ ივანოვიჩი, ეს ჭკვიანი კაცი, ზოგჯერ საშინელ სისულელეებს რომაედა: `სცყუი, _ გაიძახოდა იგი ახლა, _ შე მოქეიფე ახალგაზრდავ, შენა! მაგრამ გუდას რომ მოკიდე და სამათხოვროდ იწანწალებ, მაშინ ნახავ; შენ ხომ თავისუფალი მოაზროვნე ხარ, თახსირი ხარ; აი ესეც შენ, მეღექსევე!~ _ ნუთუ კიდეც ბოდავთ, სემიონ ივანოვიჩ? _ ყური მიგდე, _ უპასუხა სემიონ ივანოვიჩმა, _ ბოდავს სულელი, ლოთი ბოდავს, ძალღი ბოდავს, ბრძენი კი კეთილგონიერებას ემსახურება! გესმის, შენა, საქმე არ იცი, შე მაწანწალა, შე მწიგნობარო, შენა! ჰოდა, ისე ღღივები, ვერც კი გაიგებ, თავი როგორ

მოგეწვება, ღიახ, გაიგე ახლა? _ ღიახ... ესე იგი... ესე იგი ამას როგორ ამბობთ, სემიონ ივანოვიჩ, თავი მოგეწვებაო?... მარკ ივანოვიჩმა ვერც კი დაამთავრა, რადგან ყველამ დაინახა, რომ სემიონ ივანოვიჩი ჯერ კიდევ არ გამოფხიბლებულიყო და ბოდავდა; მაგრამ ღიასახლისმა ვერ მოითმინა და მაშინვე შენიშნა, კრივობზე მდებარე სახლი ქაჩალი გოგოს გამო დაიწვა, იქ ქაჩალი გოგო ცხოვრობდა, სანთელი დაანთო და საკუჭნაოს წაუკიდა. მე კი ასეთი რამ არ დამემართება, ჩემს ბინაში ყველაფერი რიგზე იქნებაო. _ სემიონ ივანოვიჩ! _ დაიღრიალა განრისხებულმა ბინოვი პროკოფიევიჩმა და ღიასახლისს სიგყვა გააწყვეტინა. _ სემიონ ივანოვიჩ, შე ასეთო და ისეთო, შე ჩამორჩენილო, უბირო კაცო, რა ვქნათ ახლა, გეხუმროთ განა იმ თქვენს რძალზე თუ ცეკვის გამოცდებზე? _ იცი, რა გითხრა, _ უპასუხა თავის კეთილისმყოფელებზე საბოლოოდ გამწყრალმა ჩვენმა გმირმა, უკანასკნელი ძალღონე მოიკრიბა და ლოგინიდან წამოიწია, _ ვინაა შენი მასხარა? თვითონ ხარ მასხარა, ძაღლია მასხარა, შე მართლა მასხარავ, მე კი, ჩემო ბაგონო, შენი ბრძანებით მასხარა არ გავხდები, გესმის, ლაწირაკო, შენი მსახური არ გახლავარ, ბაგონო! სემიონ ივანოვიჩს კიდევ რაღაცის თქმა უნდოდა, მაგრამ ძალა აღარ ეყო და ლოგინზე დაეცა. გულშემატკივრები გაოცებული დარჩნენ და პირი დაადეს, რადგან მიხვდნენ, რაც მის თავს იყო, და არ იცოდნენ, რა მოემოქმედათ; უცბად სამზარეულოს კარი აჭრიალდა, გაიღო და ლოთმა მეგობარმა, _ ანუ სხვაგვარად ბაგონმა მიმოვეიკინმა, _ მოკრძალებით შემოჰყო თავი. მან ჩვეულებისამებრ ფრთხილად დაეცინა იქაურობა. თითქოს მოელოდნენო, ყველამ ერთბაშად დაუქნია ხელი, რომ ჩქარა შემოსულიყო. მეგისმეგად გახარებული მიმოვეიკინი, შინელის გაუხდელად, აჩქარებითა და სრული მზადყოფნით მივიდა სემიონ ივანოვიჩის საწოლთან. ჩანდა, მიმოვეიკინს სიფხიბლესა და ჯაფაში გაეგარებინა ის ღამე. მარჯვენა ლოყაზე რაღაც ჰქონდა მიკრული; შეშუპებული ქუთუთოები დაჩირქებულ თვალებს დაენამა; ფრაკი და დანარჩენი განსაცმელიც ჩამოჰგლეჯოდა, მასთან სამოსის მთელი მარცხენა მხარისთვის თითქოს რაღაც საძაგელი ლაფი შეეცხათ. იღლის ქვეშ ვიღაცის ვიოლინო ამოედო, რომელიც სადღაც მიჰქონდა გასაყიდად. როგორც ჩანს, არც შემცდარან, საშველად რომ უხმეს, რადგან გაიგო თუ არა, საქმე რაშიც იყო, ამ აურზაურის ამგეს სემიონ ივანოვიჩს მიუბრუნდა და უპირატესობის მქონე ადამიანივით, რომელმაც გარდა ამ თავისი უპირატესობისა, რაღაც ხერხიც იცის, უთხრა: `რა იყო, სენკა? ადექი! რას სჩადი, სენკა, ბრძენო პროხარჩინ, კეთილგონიერებას უხმე! თორემ თავხედობა თუ დაიწყე, ლოგინიდან

ფხით ჩამოგათრევ, კმარა თავის აგდება~. ასეთმა მოკლე, მაგრამ ძლიერმა სიგყვამ გააოცა დამსწრენი; ამაზე მეტად გაოცდნენ, როცა დაინახეს, რომ სემიონ ივანოვიჩმა გაიგონა თუ არა ეს ყველაფერი და ამ პიროვნებას შეხედა, ისე დაიბნა, შეცბუნდა და შეკრთა, რომ მხოლოდ ძლივძლივობით გამოსცრა, თანაც ჩურჩულით: `შე უბელურო, შენა, გასწი აქედან, _ თქვა მან, _ შე უბელურო და ქურდო! გესმის? კიკო ხარ, კიკო!~ _ არა, ჩემო ძმაო, _ გაბმით უპასუხა მიმოვეიკინმა, რომელიც იხტიბარს არ იტყვდა, _ ცუდია, ჩემო ბრძენო ძმაო, პროხარჩინო, პროხარჩინელო კაცო! _ განაგრძობდა მიმოვეიკინი სემიონ ივანოვიჩის კილოთი და სიამოვნებით აცეცებდა თვალებს. _ ნუ ყოყლოჩინობ! დამშვიდდი, სენია, დამშვიდდი, თორემ დაგაბებლებ, ყველაფერს, ყველაფერს ვიგყვი, ჩემო ძმაო, გესმის? მგონი, სემიონ ივანოვიჩმა ყველაფერი გაიგო, რადგან ბოლო სიგყვები რომ მოისმინა, შეკრთა და უცბად დაბნეულად დაიწყო აქეთ-იქით ცქერა. შთაბეჭდილებით კმაყოფილ მიმოვეიკინს სურდა განეგრძო, მაგრამ მარკ ივანოვიჩმა მაშინვე შეაწყვეტინა და როცა სემიონ ივანოვიჩი გაჩუმდა, დაწყნარდა და თითქმის სრულიად დამშვიდდა, დიდხანს და თავაბიანად დაუწყო მშფოთვარეს შეგონება, რომ `ისეთი ამრების გამოთქმა, როგორიც მას ახლა თავში უტრიალებს, ჯერ ერთი, უსარგე ბლოა და მეორეც, არათუ უსარგებლო, მაინც, და ბოლოს იმდენად მაინე არა, რამდენად სრულიად უზნეო; და ამის მიზეზი ისაა, რომ სემიონ ივანოვიჩი აცლუნებს დანარჩენებს და ცულ მაგალითს აძლევს მათ~. ყველანი ელოდნენ, რომ ასეთი სიგყვა კეთილგონივრულ შედეგს გამოიღებდა. მით უმეტეს, რომ ახლა სემიონ ივანოვიჩი სრულიად დამშვიდებული იყო და თავშეკავებულად პასუხობდა. ძმურად მიმართეს, ჰკითხეს, ასე რამ შეგაშინაო? სემიონ ივანოვიჩმა უპასუხა, მაგრამ ნართაულად. მას შეესიგყვნენ; სემიონ ივანოვიჩმაც თავის მხრივ უპასუხა. თითო-თითოჯერ კიდევ შეეპასუხნენ ერთმანეთს, შემდეგ კი ყველანი ჩაერივნენ, რადგან ლაპარაკი ისეთ საოცარ და უცნაურ საგანზე ჩამოვარდა, არც ერთმა არ იცოდა, რა ეთქვა და როგორ ეთქვა. კამათმა ბოლოს თავშეუკავებელი ხასიათი მიიღო, მოუთმენლობამ ყვირილი გამოიწვია, ყვირილმა _ ცრემლებიც კი. ბოლოს გაცოფებულმა მარკ ივანოვიჩმა უკან დაიხია. მან განაცხადა _ ასეთი კერკეტი კაცი არასოდეს მინახავსო. ოპლევანიემა გადააფურთხა, ოკეანოვს შეეშინდა, ზინოვი პროკოფიევიჩს თვალზე ცრემლი მოადგა, უსტინია ფეოლოროვნამ კი მოთქმა გააბა: `კვდება ჩემი მღვმური, გაგიჟდა, უპასპორტოდ კვდება ეგ უბელური, ახლა ვეღარ იგყვის, სად აქვს და მე საცოდავს აქეთ-იქით თრევით სულს

ამომხლიან.~ ერთი სიგყვით, ბოლოს ყველასთვის აშკარა შეიქნა, რომ რაც დათესეს, იმაზე ათასჯერ მეტი მოიძვეს. ნიადაგი ნოყიერი აღმოჩნდა და სემიონ ივანოვიჩმა თავი ისახელა მათ წრეში და გვარიანადაც ისახელა. გაჩუმდნენ, რადგან დაინახეს რა, სემიონ ივანოვიჩი ყოველივე ამან შეაცბუნა და შეაკრთო, თვით თანამგრძობნიც შეცბუნენ... _ როგორ! _ დაიღრიალა მარკ ივანოვიჩმა, _ ნეტავ რამ შეგაშინათ? რამ გაგაგიჟათ ასე? თქვენზე ვინ ფიქრობს, ბაგონო? ან კი გაქვთ შიშის უფლება? ვინა ხართ? რა ხართ? ნული და არარაობა, აი რა ხართ! რას აგეხეთ აურზაური?

რახან ქუჩაში დედაკაცი გასრისეს, განა თქვენც გაგსრესენ? რომელიმე ლოთმა ჯიბეს თუ ვერ მოუარა, განა თქვენც კალთას მოგაჭრიან? სახლი თუ დაიწვა, განა თქვენც თავი მოგეწვებათ? ასე ხომ არ გგონიათ, ბაგონო? მართლა ხომ არ გგონიათ ასე? _ ბრიყვი ხარ, ბრიყვი! _ ბუტბუტებდა სემიონ ივანოვიჩი, _ ცხვირი რომ მოგაჭამონ, პურს ისე ჩააგან, ვერც კი შეამჩნევ... _ ყეყევი ვარ, დაე ვიყო ყეყევი, _ ყვიროდა მარკ ივანოვიჩი, რომელიც სემიონ ივანოვიჩის სიგყვებს ვერ ჩასწვდა, _ იქნებ ვარ კიდეც ყეყევი! მაგრამ მე ხომ გამოცდა არა მაქვს ჩასაბარებელი, არც ცოლს ვირთავ, არც ცეკვის სწავლა მჭირდება; სკამი, რომელმედაც ვზივარ, არ ჩამიგყდება, ჩემო ბაგონო. რაო, ბაგონო, ადგილი არ გვეყო? იაგაკი ფეხქვეშ გვენგრევა? _ ვითომ რაო, შენ შეგეკითხებიან? დახურავენ და მორჩა. _ არა. რას დახურავენ?! კიდეც რა მოხდა, ა? _ ლოთი ხომ ჩამოაგდეს... _ ჩამოაგდეს, მაგრამ ის ხომ ლოთია, ჩვენ კი ადამიანები ვართ. _ ადამიანები. ის კი დგას, დგას და აღარაა... _ არა! კი მაგრამ, ვინ დგას? _ ვინა და კანცელარია... კან-ცე-ლა-რია!!! _ კანცელარია ხომ საჭიროა, თქვე დეთის გლახავ, თქვენა? _ საჭიროა, ჰო! დღესაც საჭიროა, ხვალაც, მეგ კი როგორმე საჭირო აღარ იქნება. აი, ამას წინათ მითხრეს... _ მთელი წლის ჯამაგირს ხომ მოგცემენ! თომა ხართ, ურწმუნო თომა! ხანშიშესულობის გამო სხვა ადგილას დაგდებენ პატივს... _ ჯამაგირი? ჯამაგირი დავხარჯე, ქურდები მოვლენ, ფულს წაიღებენ; მე კი რძალი მყავს, რძალი, გესმის? რძალი! კოჭო... _ რძალი! კაცი ხართ... _ კაცი; მე კაცი ვარ, შენ კი ნაკითხი, სულელი, გესმის, კოჭო, კოჭი ხარ, აი რა! მე შენსავით არ ვმასხრობ, არა! ერთი ისეთი ადგილია, აიღებს და მოსპობს ადგილს. დემიდიც, დემიდ ვასილიევიჩიც ამბობს, მოისპობა ადგილი... _ ეჰ, დემიდ, დემიდ! შე უმნეო, აკი... _ ჰოდა, მორჩა, უადგილოდ დარჩები; მერე უყარე კაკალი... _ ბოლოს და ბოლოს, ან სგყვით, ანდა სულ გაგიჟდით! უბრალოდ გვითხარით, თუ ასეა. გამოგყდით! ამაში სამარცხვინო

არაფერია! გაგიყდი, ძმაო, ხომ? _ გაგიყდა! ჭკუაზე შეიშალა! _ გაისმა ირგვლივ და ყველანი სასოწარკვეთილებით ხელებს იმტვრევდნენ, დიასახლისი კი უკვე ორთავე ხელით ჩაფრენოდა მარკ ივანოვიჩს, ეშინოდა, სემიონ ივანოვიჩი არ გაგლიჯოსო. _ წარმართი ხარ, შე წარმართო სულო, შენა, ბრძენი ხარ, სენია! _ ევედრებოდა მიმოვეიკინი. _ უწყინარი, ლამაზი, თავაზიანი! უბრალო, სათნო!.. გესმის? ყველაფერი სათნოებით მოგდის; თავზე ხელაღებული და სულელი კი მე ვარ, მე, მათხოვარი; აი, კეთილმა ადამიანმა არ მიმატოვა; პატივი მცა; მისი და დიასახლისის მადლობელი ვარ; ხომ ხედავ, მდაბლად თავს ვუკრავ, დიახ, დიახ. ვალს ვიხდი, ვალს, დიასახლისო! _ ამ დროს მიმოვეიკინმა მართლაც რაღაც მეგისმეგი ღირსებით ყველას მდაბლად თავი დაუკრა. ამის შემდეგ სემიონ ივანოვიჩმა ისევ მოინდომა ლაპარაკი, მაგრამ არ დაანებეს. ყველა ევედრებოდა, არწმუნებდა და ბოლოს იმას მიაღწიეს, რომ სემიონ ივანოვიჩს შერცხვა და სუსტი ხმით მოინდომა თავისი აზრი გამოეთქვა. _ ჰოდა, ძალიან კარგი, _ თქვა მან, _ რომ ლამაზიც ვყოფილვარ, მშვიდიც, მასთან სათნოც, ერთგულიც და საიმედოც; სისხლის, იცი, სისხლის უკანასკნელ წვეთს, გესმის, ლაწირაკო, კიკო... დაე დარჩეს ადგილი; მე ხომ დარიბი ვარ; მაგრამ რომ ადგებიან, კიკო შენა, _ და წაიღებენ, ახლა გაჩუმდი და მისმინე, რომ ადგებიან და... წაიღებენ, მორჩა... არის და აღარაა, ჩემო ძმაო... გესმის? მე კი, ძმაო, გულააკიდებულმა უნდა ვიარო, გესმის? _ სენკა! _ აღრიალდა გაშმაგებული მიმოვეიკინი და თანაც ისეთი ხმით, რომ ამჯერად ამცყდარი ხმაური დაფარა. _ თავისუფლად მოაზროვნე ხარ! ახლავე დაგასმენ! ვინ ხარ? რა ხარ? შფოთისთავი, შე ჩერჩეგო, შენა! შფოთისთავსა და სულელს, გესმის, გაგაგლებენ, ვინა ხარ?! _ სწორედ ეგ არის და... _ რა არის?! აბა რა უნდა უყო ამას... _ ვინ ამას?.. _ აგერ ეს თავისუფალი კაცია, მეც თავისუფალი ვარ; მაგრამ რომ წევხარ, წევხარ... აი... _ რა აი? _ თავისუფალი მოაზროვნე ხლები... _ თა-ვი-სუ-ფა-ლი მო-აზ-რ-ოვ-ნე! თავისუფალი მოაზროვნე თვითონ ხარ, სენკა!.. _ სდექ!.. _ დაიძახა ბატონმა პროხარჩინმა, ხელი ჩაიქნია და აგეხილი აურზაური ჩაახშო. _ გაიგე, გაიგე, ბრიყვო: მშვიდი ვარ, ღლეს ვარ მშვიდი, ხვალ ვარ მშვიდი, ზეგ კი აღარ ვიქნები მშვიდი, გლანქად მოვიქცევი, ქამრის ბალთას გდრუზავ და მერე ნახე თავისუფალი მოაზროვნე!.. _ ბოლოს და ბოლოს, რა ამბავში ხართ? _ დაიგრგვინა მარკ ივანოვიჩმა, წამოხტა სკამიდან, რომელმედაც დასასვენებლად ჩამოჯდა, საწოლს მივარდა და აღშფოთებულმა,

გაცოფებულმა, სიბრაზისა და წყენისაგან აკანკალებულმა სემიონ ივანოვიჩს მიმართა, _რა ამბავში ხართ? ბრიყვო! ლაგაკო!

რაო, თქვენს მეგი აღარაფერ არის ამ ქვეყანაზე? ეს ქვეყანა მარტო თქვენთვის ხომ არ გაუჩენიათ? ნაპოლეონი ხომ არ ბრძანდებით? ვინ ხართ? ნაპოლეონი, ჰა? ნაპოლეონი ხართ, თუ არა? ბრძანეთ, ბატონო, ბრძანეთ, ნაპოლეონი ხართ თუ არა?.. მაგრამ ბატონ პროხარჩინს აღარ უპასუხია. ის კი არა, თითქოს შერცხვა. რომ ნაპოლეონია, ან შეეშინდა თავს ელო ასეთი პასუხისმგებლობა, არა, მას აღარ შეეძლო აღარც დავა და აღარც საქმეზე ლაპარაკი... ამას ავადმყოფური კრიზისი მოჰყვა. უეცრად აღგზნებული ნაცრისფერი თვალებიდან კურცხალი გადმოჰყარა. გამდნარი, გაძვალგყავებული ხელები სახეზე აიფარა, საწოლზე წამოიწია და სლუკუნ-სლუკუნით დაიწყო ლაპარაკი, რომ სრულიად ღარიბი, უბედური, უბრალო, კაცია, სულელი და გაუნათლებელი. ამიგომ კეთილმა ადამიანებმა უნდა აპატიონ, შეინახონ, დაიფარონ, აჭამონ, ასვან და ამ უბედურების ქამს არ მიაგოვონ. ღმერთმა უწყის, კიდეც რას არ მოთქვამდა სემიონ ივანოვიჩი. მოთქმის დროს შემზარავი შიშით აცეცებდა თვალებს, თითქოს ელოდა, საცაა ჭერი ჩამოიქცევა ანდა იაგაკი ჩაინგრევდო. ყველას შეეცოდა საბრალო და ყველას გული მოუღება. დიასახლისმა, სოფლის დედაბერივით რომ ქვითინებდა და თავის უპაგრონობაზე მოთქვამდა, თავისი ხელით ჩააწვინა ავადმყოფი ლოგინში. მარკ ივანოვიჩიც, რომელმაც დაინახა, ნაპოლეონის ხსენება სრულიად უსარგებლო იყო, მაშინვე მოღბა და ისიც სხვებს მიეშველა. დანარჩენებმა, თავის მხრივაც რომ რაიმე გაეკეთებინათ, თქვეს, ჟოლოს ნაყენი დავაღვეინოთო, იმწამსვე ყველაფერს შევლის, თანაც ავადმყოფს ესიამოვნებაო; მაგრამ მიმოვეიკინმა ეს წინადადება მყისვე უარყო, ასეთ დროს რაიმე ნაყენი სჯობს, თუნდაც გვირილის, რომ შეახუროსო. რაც შეეხება ბინოვი პროკოფიევიჩს, მისთვის ჩვეული გულკეთილობით ქვითინებდა და ცრემლს აფრქვევდა, ნანობდა, სემიონ ივანოვიჩს სხვადასხვა მოგონილი ამბით რაგომ ვაშინებდო. ხოლო ავადმყოფის უკანასკნელი სიგყვის მნიშვნელობას რომ ჩასწვდა, ღარიბი ვარ და მაჭამეთ რამეო, მაშინვე შეუღვა ხელმოწერით ფულის შეგროვებას ჯერჯერობით მხოლოდ უსტინია ფეოდოროვნას მდგმურებს შორის. ყველა ოხრავდა და ვიშვიშებდა, ყველა წუხდა, მაგრამ, მიუხედავად ამისა, უკვირდათ, ასე რამ შეაშინა ეს კაციო? მესმის, დიდ ადგილზე ემსახურა, ცოლი, ბავშვები ჰყოლოდა, ანდა რაიმე საქმისთვის პასუხისმგებაში მიეცათ; თორემ ერთი უბედური კაცია, გერმანული ბოქლომით დაკეტილი ერთი სკივრი გააჩნია, ოცი

წელიწადია თეჯირს უკან წევს, ღუმს; არც სიხარული და არც მწუხარება არ უნახავს, ტუნწობდა და წუწურაქობდა და უცბად ვილაცის უხამსი, სულელური სიტყვების შემდეგ გვინი გადმოუგრივდა, შიშმა შეიპყრო, ამქვეყნად გაჭირდა ცხოვრებაო... ის კი არ უფიქრია, რომ ყველას უჭირს!... ეს რომ ეფიქრა, – ამბობდა შემდეგში ოკეანოვი, – ყველას უჭირსო, თავს გაუფრთხილდებოდა, სისულელეებს არ აჰყვებოდა და ცხოვრებას საითაც საჭიროა, როგორმე იქით წარმართავდა. მთელი დღე მხოლოდ სემიონ ივანოვიჩზე ლაპარაკობდნენ. აკითხავდნენ, როგორ ხარო, ანუგეშებდნენ, მაგრამ საღამოთი უკვე ნუგეშის თავი არ ჰქონდა ბაგონ პროხარჩინს, სიცხემ აუწია, ბოღავდა, გონება დაკარგა, კინაღამ ექიმი არ მოიყვანეს. მღვმურები შეთანხმდნენ და ერთმანეთს სიტყვა მისცეს, მთელი ღამე რიგრიგობით თავს დასდგომოდნენ და მოველოთ სემიონ ივანოვიჩისთვის და, თუ რამ მოხდებოდა, სხვები მაშინვე გაეღვიძებინათ. იმ მიზნით, რომ არ დასძინებოდათ, ბანქოს ჩაუსხდნენ, ავადმყოფი კი ლოთ მეგობარს ჩააბარეს, რომელიც მთელ დღეს მასთან ღარჩა და ღამის გათევაც კი ითხოვა. რადგან უფულოდ თამაშობდნენ და ეს მეტისმეტად უინტერესო იყო, მალე მოიწყინეს. თამაშს თავი დაანებეს, შემდეგ რაღაცაზე კამათი დაიწყო, ახმაურდნენ და ბოლოს თავ-თავიანთ კუთხეს მიაშურეს, საღაც კიდეც დიდხანს ჩხუბობდნენ და ერთმანეთს ელაპარაკებოდნენ. და რადგან ამან ყველანი გააგულისა, მორიგეობა აღარ მოინდომეს და დაიძინეს. მალე ისეთი სიჩუმე ჩამოვარდა, როგორც ცარიელ სარდაფშია ხოლმე, მით უმეტეს, რომ საშინლად ციოდა. ყველაზე ბოლოს ოკეანოვმა დაიძინა. `არ ვიცი, – ამბობდა ის შემდეგ. – ცხადად თუ სიზმარში, გარიჟრაჟზე მომეჩვენა, თითქოს ჩემ გვერდით ორი კაცი ლაპარაკობდა. ოკეანოვი ამბობდა, ზიმოვეიკინი ვიცანიო. ზიმოვეიკინმა მის გვერდით მწოლიარე ძველი მეგობარი რემნევი გააღვიძა და დიდხანს ჩურჩულებდნენ: შემდეგ ზიმოვეიკინი გავიდა. ოკეანოვს მოესმა, როგორ ცდილობდა იგი გასაღებით გაეღო სამზარეულოს კარი. გასაღები კი, – როგორც შემდეგში დიასახლისი ირწმუნებოდა, – თავქვეშ მელო და სწორედ იმ ღამეს დაიკარგაო. ბოლოს, – განაგრძობდა ისევ ოკეანოვი, – მომესმა, თითქოს ავადმყოფთან შევიდნენ თეჯირს უკან და სანთელი აანთეს. ამის მეტი არაფერი ვიცი, თვალები დამეხუჭა, გაღვიძებით კი ყველასთან ერთად გამეღვიძა, როცა ყველანი უკლებლივ წამოცვივდნენ ლოგინებიდან, რადგან თეჯირს უკნიდან ისეთი ყვირილი მოისმა, მკვდარსაც კი ფეხზე წამოაყენებდაო. – ამ დროს ბევრს ისე მოეჩვენა, თითქოს სანთელი, თეჯირს უკან რომ ენთო, ჩაქრა. აგყდა აღიაქოთი,

ყველას შეეშინდა, როგორც იყვნენ, ყველა ისე გაცვივდა იქით, საითაც ყვირილი მოისმა. მაგრამ თეჯირს უკან ფაციფუცი, ყვირილი, გინება და ჩხუბი ატყდა. ამ დროს სინათლე რომ აანთეს, დაინახეს, მიმოვეიკინი და რემნევი ეჩხუბებოდნენ ერთმანეთს, ორთავენი იგინებოდნენ და რაღაცაში ამგყუნებდნენ ურთიერთს; როგორც კი სინათლე მიანათეს, ერთმა დაიყვირა: `მე კი არა, აი ამ ყაჩაღმა!~ მეორემ კი, სწორედ მიმოვეიკინმა, დაიძახა: `ხელი არ მახლოთ, უღანაშაულო ვარ; თუ გინდ ახლავე დავიფიცებ!~ არც ერთს ადამიანის ფერი არ ედო; მაგრამ პირველ წუთებში მათთვის ვიღაც ეცალა; ავადმყოფი თავის ძველ ადგილას, თეჯირს უკან აღარ იყო. მოჩხუბრები გააშველეს, საწოლს მოაცილეს და დაინახეს, რომ ბაგონი პროხარჩინი საწოლქვეშ ეგდო, ალბათ სრულიად უგონოდ, ჩავარდნის დროს საბანი და ბალიშიც თან ჩაეთრია, ასე რომ ლოგინზე მხოლოდ ცარიელი, ძველი, გაქონილი ლეები იყო (მეწარი არასოდეს უხმარია). სემიონ ივანოვიჩი ამოათრიეს, ლეებზე დადეს, მაგრამ მაშინვე შეაგყვეს, ღიდი დავიდარაბა საჭირო აღარ იყო, კვებოდა; ხელები უცივდებოდა და თვითონაც ძლივს ედგა პირში სული. თავზე დაადგნენ: ის ჯერ კიდევ ოღნავ ცახცახებდა და მთელი სხეულით თრთოდა, რაღაცა სწაღდა გაეკეთებინა ხელებით, ენას ვეღარ აბრუნებდა, თვალებს კი ისე ახამხამებდა, როგორც ახამხამებს ხოლმე თბილი, ცოცხალი თავი, რომელიც ჯალათმა ეს-ეს არის ნაჯახით განს მოაშორა. ბოლოს თანდათან დამშვიდდა; შეწყდა სულთმობრძავის თრთოლვა და კრუნჩხვებიც; ბაგონმა პროხარჩინმა ფეხი გაჭიმა და თავის კეთილ საქმეებსა და ცოდვებს გამოუღგა. რაღაცის შეეშინდა სემიონ ივანოვიჩს თუ სიმზარი ნახა ასეთი, როგორც შემდეგში რემნევი ირწმუნებოდა, ან სხვა რამ ცოდვა დაგრიალდა – არავინ იცის; საქმე ის იყო, რომ ახლა თუნდაც ეკბეკუგორი მოსულიყო მის ბინაში და თავისუფალი ამროვნების, ჩხუბისთავობისა და ლოთობისთვის პირადად აბშიდი გამოეცხადებინა სემიონ ივანოვიჩისთვის, თუნდაც მისი რძლის სახით მეორე კარიდან შემოსულიყო მათხოვარი ჭორიკანა დედაკაცი, თუნდაც თვით სემიონ ივანოვიჩი ორასი მანეთით დაესაჩუქრებინათ, დაბოლოს, სახლს ცეცხლი წაჰკიდებოდა და სემიონ ივანოვიჩსაც მოსდებოდა, შეიძლება თითიც არ გაენძრია ასეთი ამბების გაგებისას. ვიდრე პირველმა გაოცებამ გაიარა, ვიდრე დამსწრეთ ენა ამოიდგეს, სხვადასხვა ამრისა და ეჭვის გამოთქმა დაიწყო და აურბაური აგეხეს, ვიდრე უსტინია ფეოლოროვნა საწოლქვეშოდან სკივრს ექაჩებოდა, აჩქარებით ბალიშისა და ლეების ქვეშ ხელებს აფათურებდა და სემიონ ივანოვიჩის ჩექმაშიც იქექებოდა, ვიდრე რემნევის და მიმოვეიკინის

დაკითხვას აწარმოებდნენ, მდგმურმა ოკეანოვმა, აქამდე რომ არცთუ დიდი ჭკუის პაგრონ, წყნარ და ჩემ მდგმურად ითვლებოდა, უეცრად მხნეობა მოიკრიბა, თავისი ნიჭი და უნარი გამოიჩინა, ქუდს წამოაწყო ხელი და ამგყდარ ხმაურში ბინიდან გაძვრა. როცა უთავობამ და არეულობამ უკანასკნელ წერტილს მიაღწია აქამდე მშვიდ, ახლა კი აფორიაქებულ ბინაში, კარი გაიღო და უეცრად მეხივით თავს დაეცათ ჯერ კეთილშობილური გარეგნობის ვაჟბაგონი, მკაცრი, მაგრამ უკმაყოფილო სახით, მას უკან მოჰყვა იაროსლავ ილიჩი, იაროსლავ ილიჩს მოსდევდა მთელი მისი მრევლი და ყველა, ვინც ამ დროს საჭიროა. ყველაზე ბოლოს კი – დარცხვენილი ოკეანოვი. მკაცრი, მაგრამ კეთილშობილური გარეგნობის ვაჟბაგონი პირდაპირ სემიონ ივანოვიჩთან მივიდა, მაჯა გაუსინჯა, დაიღრია, მხრები აიჩეჩა და განაცხადა ყოველად ცნობილი ამბავი, სახელდობრ, რომ განსვენებული უკვე მკვდარია და დაუმბა, ამ დღეებში ასეთი რამ დაემართა ერთ საპაგო, დიდ ბაგონს, რომელიც ასევე ძილში მიიცივალაო. შემდეგ კეთილშობილური გარეგნობის, მაგრამ უკმაყოფილო სახის მქონე ვაჟბაგონი საწოლს მოშორდა, თქვა, გყუილად შეგიწუხებივართო, და წავიდა, მისი ადგილი მაშინვე იაროსლავ ილიჩმა დაიკავა (ამასობაში რემნევი და ზიმოვეიკინი ჩააბარეს, ვისაც ჯერ არს). იაროსლავ ილიჩმა გამოჰკითხა ზოგიერთებს, მარჯვედ დაეუფლა სკივრს, რომლის გახსნასაც დიასახლისი უკვე ცდილობდა, ჩექმა ძველ ადგილას დააწყო, თანაც თქვა, გაცვეთილი და სრულიად უვარგისიაო. ბალიში უკან მოაგანინა, ოკეანოვი მიიხმო, სკივრის გასაღები მოსთხოვა, რომელიც ლოთი მეგობრის ჯიბეში აღმოჩნდა და დიდის ამბით, იმათი თანდასწრებით, ვინც საჭირო იყო, გახსნა სემიონ ივანოვიჩის ავლადილება. ყველაფერი ადგილზე აღმოჩნდა: ორი ჩვარი, ერთი წყვილი წინდა, პაგარა თავსახვევი, ძველი შლაპა, რამდენიმე დიდი, ძველი ლანჩები და ჩექმის ყელები, – ერთი სიგყვით, ყოველგვარი ხარახურა და ნაყარნუყარი, რომელსაც დაძველებული საქონლის სუნი ასლიოდა; მხოლოდ გერმანული კლიგე ვარგოდა. დაუძახეს ოკეანოვს, მკაცრად დაჰკითხეს, მაგრამ ოკეანოვი მზად იყო ხაგზე დაეფიცა. ბალიში მოითხოვეს, კარგად გასინჯეს: ძალზე ჭუჭყიანი იყო, თორემ სხვა მხრივ სავსებით ჰგავდა ბალიშს. ლეიბს მიაღგნენ, აწვეა მონდომეს, მაგრამ შეჩერდნენ, დაფიქრდნენ, უეცრად, სრულიად მოულოდნელად, რაღაც მძიმე საგანი წკრიალით გაგორდა იაგაკზე. დაიკუმბნენ, ხელები მოაფათურეს და ქალაღში გახვეული შეკვრა იპოვეს, ქალაღი გახსნეს და შიგ გახვეული ათიოდე მანეთიანი ნახეს. `ოჰოჰო!~ – თქვა იაროსლავ ილიჩმა და თან ლეიბის

გახეულ ადგილზე მიათითა, საიდანაც ძუა და ბამბა მოჩანდა. გახეული ადგილი გასინჯეს და დარწმუნდნენ, ეს-ეს არის დანით იყო ნახევარ არშინზე გაჭრილი; ხელი შეყვეს და გამოიღეს, ალბათ, ფაციფუცში ჩარჩენილი დანა, რომლითაც ლეიბი გაეჭრა. იაროსლავ ილიჩმა ვერ მოასწრო გაჭრილი ადგილიდან დანა გამოეღო და კიდევე ეთქვა: `ოჰოჰო!~ რომ მაშინვე მეორე შეკვრა გადმოვარდა, _ მას კი ორი ათათშაურიანი მოჰყვა, შემდეგ ხუთშაურიანი, რაღაც ხურდები და ძველებური ვეება შაურიანი. ყველაფერი ეს მყისვე აკრიფეს. აქვე იფიქრეს, რომ სჯობდა, ლეიბი მთლიანად გაერღვიათ მაკრაგლით და მაკრაგელი მოითხოვეს... ამასობაში მთლად მიღებული ქონის სანთლის შუქი მეთვალყურისთვის მეტად საინტერესო სცენას ანათებდა. უცნაურ ტანსაცმელში გამოწყობილ ათიოდე დაუვარცხნელ, გაუპარსავ, პირდაუბანელ, გამოუძინებელ მღვდურს იმ სახით, როგორც იყვნენ დაძინების წინ, თავი მოეყარა საწოლთან. ზოგი მეტისმეტად გაფითრებულიყო, ზოგს შუბლი გაოფლიანებოდა, ზოგს აციებდა, ზოგს აცხელებდა. მთლად გამოთავყვანებული დიასახლისი ჩუმად იდგა, ხელები დაეკრიფა და იაროსლავ ილიჩის წყალობას ელოდა. ღუმლიდან შემინებული ცნობისმოყვარეობით იცქირებოდნენ მოსამსახურე ავდოგია და დიასახლისის საყვარელი კაგა; გარშემო ეყარა დაგლეჯილი და დამსხვრეული თეჯირის ნაწილები; თავახდილ სკივრს მთელი თავისი უბადრუკი შიგნეული გამოეფინა. აქვე ეგლო ლეიბიდან გადმოცვნილი ბამბის ნაგლეჯებით დაფარული საბანი და ბალიში, ხოლო ხის სამფეხა მაგიდაზე ბრჭყვიალი გაჰქონდა ვერცხლისა და სხვადასხვა მონეგების გროვას, რომელიც თანდათან იმრდებოდა. მხოლოდ სემიონ ივანოვიჩმა შეინარჩუნა გულგრილობა. ის მშვიდად იწვა საწოლზე და გეგონებოდათ, სრულებით ვერ გრძნობდა თავის გადატაკებასო. როცა მაკრაგელი მოიგანეს და იაროსლავ ილიჩის თანაშემწემ, ურროსის საამებლად, ცოგა არ იყოს, მოუთმენლად ასწია ლეიბი, რათა მისი პაგრონისთვის გამოეცლია იგი, სემიონ ივანოვიჩმა, ზრდილობის გამო, ჯერ პაგარა ადგილი დაუთმო, მერე კი გვერდზე გადაგორდა და მძებნელებს ზურგი შეაქცია; მეორე ბიძგის შემდეგ გულდაღმა დაწვა, ბოლოს კიდევე გაიწია და, რადგან საწოლს უკანასკნელი გვერდითი ფიცარი აკლდა, უეცრად, სრულიად მოულოდნელად, თავქვე ჩავარდა შიგ. ახლა საწოლიდან მოჩანდა მხოლოდ მისი ორი გაძვალგყავებული, გამხდარი, გალურჯებული ფეხი, დამწვარ ხის ორ გოგს რომ ჰგავდა. რადგან ბაგონმა პროხარჩინმა ამ დილით უკვე ორჯერ ჩაჰყო თავი საწოლქვეშ, ხალხს ეჭვი შეეპარა და ზინოვი პროკოფიევიჩის

მეთაურობით ისინიც შეძვრნენ, რათა ენახათ, ხომ არაფერია იქაც დამალულიო. მაგრამ მძებნელებმა მხოლოდ ამაოდ მიარტყეს ერთმანეთს შუბლები. ხოლო როცა იაროსლავ ილიჩმა შეუყვირა და უბრძანა, ახლავე ამოეყვანათ სემიონ ივანოვიჩი ბილწი ადგილიდან, ორი უკეთილგონიერესი პიროვნება ორთავ ხელით ჩაეჭიდა ცალ-ცალ ფეხში მიცვალებულს, მოულოდნელი კაპიგალისტი საწოლს ქვემოდან ამოათრიეს და ზედ გარდიგარდმო დადეს. ამასობაში ირგვლივ ძუებისა და ბამბის ნაგლეჯების კორიანგელი დადგა, ვერცხლის გროვა უფრო და უფრო იმრდებოდა და _ ღმერთო ჩემო! რას არ ნახავდა აქ კაცი... კეთილშობილ მანეთიანებს, დარბაისლურ მანეთნახევრიანებს, ლამაზ ათშაურიან მონეგებს, მდაბიურ ხუთშაურიანებს, აბაზიანებს, მოხუცი დედაბრის ნაქონ ორშაურიანებს და ვერცხლის შაურიანებს _ კოხტად და წესიერად გახვეულს ცალ-ცალკე ქალაქებში. იშვიათი რამეებიც იყო: რაღაც ორი ქეგონი, ერთი ნაპოლეონდორი, ერთი ცუნობი, მაგრამ მეტად იშვიათი პაგარა მონეგა... ზოგიერთი მანეთიანიც ასევე უძველეს ღროს ეკუთვნოდა; იყო ელისაბედის ღროინდელი გაცვეთილი მონეგები, გერმანული ჯვრიანი ფულები, პეგრესა და ეკატერინეს ღროს მოჭრილებიც; იყო, მაგალითად, სრულიად გაქეჩილი, მაგრამ ამჟამად მეტად იშვიათი ძველი სამშაურიანები, საყურეებად რომ დაეხვრიგათ, მაგრამ კანონით დაწესებული ყველა წერტილი შერჩენოდათ, იყო სპილენძის ფულიც ოღონდ უკვე გამწვანებული და დაქანგული... ერთი წითელი ქალაქიც აღმოჩნდა, მაგრამ მხოლოდ ერთი _ მეტი არა. ბოლოს, როცა ლეიბის ანაგომია დამთავრდა, მისი პირი მრავალჯერ დაფერთხეს და გაიგეს რომ აღარაფერი წკრიალებდა, ფული მთლიანად მაგიდაზე დადეს და დათვლას შეუდგნენ. ერთი შეხედვით კაცი ადვილად შეიძლება მოგყუებულიყო და ეფიქრა, მილიონიაო! მაგრამ მილიონი არ იყო, თუმცა თანხა მეცისმეგად დიდი აღმოჩნდა, _ ზუსტად ორი ათას ოთხას ოთხმოცდაჩვიდმეტი მანეთი და ათი შაური, ხოლო გუშინ ბინოვი პროკოფიევიჩს რომ ხელმოწერა ჩაეგარებინა, შეიძლება სულაც ორი ათას ხუთასი მანეთი ყოფილიყო ასიგნაციებით. ფული წაიღეს, მიცვალებულის სკივრი დალუქეს, დიასახლისის ჩივილი მოისმინეს და უთხრეს, სად და როდის უნდა წარედგინა ცნობა გარდაცვლილის ვალის თაობაზე. ვისაც საჭირო იყო, ხელწერილი ჩამოართვეს, რძალიც ახსენეს, მაგრამ რაკი დარწმუნდნენ, რომ რძალი, ასე ვთქვათ, მითი იყო, ესე იგი სემიონ ივანოვიჩის წარმოსახვის ნაკლოვანების შედეგი, რასაც, როგორც გამოკითხვით გაიგეს, მრავალჯერ უსაყვედურებდნენ განსვენებულს, მაშინ მიაგოვეს ეს იდეა, როგორც უსარგებლო, მავნე და

ბაგონ პროხარჩინის კეთილი სახელის შემბლალავი; საქმე ამით დამთავრდა. როცა პირველმა შიშმა გაიარა, როცა მოისაზრეს და გაიგეს, ვინც იყო მიცვალებული, დამშვიდდნენ, მიჩუმდნენ და რაღაც უნდობლობით დაუწყეს ერთმანეთს ცქერა. ზოგმა მეგადახლოს მიიგანა გულთან სემიონ ივანოვიჩის საქციელი და თითქოს ეწყინათ კიდეც... თურმე რა კაპიგალი შეუგროვებია ამ კაცს! მარკ ივანოვიჩმა სიმშვიდე შეინარჩუნა, არ დაიბნა და დაიწყო ამის ახსნა, თუ რამ შეაკრთო და შეაშინა ასე უეცრად სემიონ ივანოვიჩი; მაგრამ უკვე ყურს არაავინ უგლებდა. ბინოვი პროკოფიევიჩი რაგომდაც მეტისმეტად ჩაფიქრებული იყო, ოკეანოვმა ცოგა გადაჰკრა, დანარჩენები მოიკუნგნენ, პაგარა კაცუნა კანგარიოვი, ცხვირი ბელურას ნისკარგს რომ მიუგავდა, სადამოთი სხვა ბინაზე გადავიდა. წასვლის წინ გულმოდგინედ დაგმანა ყველა თავისი სკივრი, შეკრა ფუთები და ცივად აუხსნა ცნობისმოყვარეებს, მძიმე ღრო და აქ ცხოვრება ძვირი მიჯდებაო. ღიასახლისი კი გაუჩერებლივ გაჰკიოდა და წყველიდა სემიონ ივანოვიჩს, ჩემისთანა უპაგრონო ქალს აწყენინაო. ჰკითხეს მარკ ივანოვიჩს, განსვენებული ფულს რაგომ ლომბარდში არ ინახავდაო? _ ჰკუა არ ეყო, _ უპასუხა მარკ ივანოვიჩმა. _ თქვენც კაი ბრიყვი ყოფილხართ, _ ჩაულაპარაკა ოკეანოვმა ღიასახლისს, _ ოცი წელი თქვენთან იდგა კაცი ერთმა წკიპურგმა წააქცია, თქვენ კი ამ ღროს შჩის ხარშავდით და ვერ მოიცალეთ!.. ეჰ!.. _ ეჰ, ის საცოდავი, ისა! _ განაგრძობდა ღიასახლისი, _ ლომბარდი რად უნდოდა! ცოგა რამ რომ მოეცა ჩემთვის და ეთქვა: მიილე, უსტინიუშკა, აი ეს წყალობა, შემინახე, ვიდრე ამ მიწაზე დავიარებო, _ ღმერთი გამიწყრეს, ვაჰმეველი, ვასმეველი, მოფუელიდი. აჰ, ის ურცხვი, მაგყუარა ისა! მომაგყუა მე უბედური!... ისევ სემიონ ივანოვიჩის ლოგინთან მივიდნენ. ახლა როგორც წესი და რიგია, ისე იწვა, ეცვა თავისი საუკეთესო, თუმცა ერთადერთი განსაცმელი. გაყინული ნიკაპი, ცოგა არ იყოს, უხეიროდ შეკრულ ჰალსტუხში ჩაემალა. იყო გაბანილი და თმაღავარცხნილი, თუმცა გაუპარსავი, იმიგომ, რომ სამართებელი არავის აღმოაჩნდა: ერთადერთი, რომელიც ბინოვი პროკოფიევიჩის საკუთრებას შეადგენდა, ჯერ კიდეც შარშან დაბლაგვდა და ხელსაყრელ ფასში გაყიდეს ძველმანების ბაზარში; დანარჩენები კი სადალაქოში დადიოდნენ. ოთახის დალაგება ჯერ ვერ მოესწროთ. დამსხვრეული თეჯირი ისევ ისე იაგაკბე ეგდო და სემიონ ივანოვიჩის განმარგობული კუთხე გაეშიშვლებინა, თითქოსდა იმის ნიშნად, რომ სიკვდილი ფარდას ხდის ყველა ჩვენს საიდუმლოებას, ინგრიგებსა და ხრიკებს. ლეიბის შიგანიც გროვა-გროვად ეყარა ირგვლივ.

მთელ ამ ასე ერთბაშად გაცივებულ კუთხეს პოეტი ადვილად შეადარებდა `მეოჯახე` მერცხლის დანგრეულ ბუდეს: ქარიშხალს ყველაფერი დაუმსხვრევია და დაუგლეჯია, ბარტყებიც მოუკლავს ღელასთან ერთად და მათ გარშემო მიმოუფანტავს ბუმბულის, ფრთებისა და ბამბისგან ნახელავი თბილი საწოლი. თუმცა სემიონ ივანოვიჩი უფრო ბებერ, თავგებობა და ქერდ ბელურასავით გამოიყურებოდა. დაღუპებული იწვა, თითქოს სულგანაბული, ვითომ დამნაშავეც კი არ იყო, ვითომ თვითონ არ მოეწყო ოინი, რომ უსირცხვილოდ, უნამუსოდ და უზრდელად მოეცყუებინა კეთილი ადამიანები. მას უკვე აღარ ესმოდა დაობლებული და განაწყენებული დიასახლისის მოთქმა და გირილი. პირიქით, გამოცდილი და გაქნილი კაპიტალისგვით, კუბოშიც კი რომ არ სურს წუთითაც უსაქმოდ იწვეს, თითქოს რაღაც სპეკულაციურ ანგარიშზე ფიქრს მოეცვა. სახეზე რაღაც ღრმა აზრი აღბეჭდვოდა, გუნები ისე მრავლისმეგყველად მოეკუმბა, რომ კაცი ვერ წარმოიდგენდა, სიცოცხლეში თუ სემიონ ივანოვიჩის ასეთი გამომეგყველება შეიძლება ჰქონოდა. თითქოს დადინჯებულიყო კიდევ. მარჯვენა თვალი ეშმაკურად მოეჭუტა, გეგონებოდათ, რაღაც სურდა ეთქვა, რაღაც მეტად საჭირო ამბავი ეუწყებინა, აეხსნა, თანაც ახლავე, სასწრაფოდ, დროს დაუკარგავად, იმიტომ რომ ბევრი საქმე ჰქონდა და არ ეცალა. თითქოს ისმოდა: `აბა, რას სჩადი, გეყოფა, გესმის, შე სულელი დედაკაცო, შენა! ნუ ფშლუკუნებ! გამოფხიზლდი, გეთაყვა, გესმის, გამოფხიზლდი! მე მოვკვდი, ახლა საჭირო აღარ არის; რაც მართალია, მართალია! კარგია ასე წოლა... მე, ესე იგი, გესმის, იმაზე არ ვამბობ; შე კიკო, შე კიკო! დედაკაცო, უნდა გაიგო; აი მე მოვკვდი; მაგრამ ვთქვათ და, ასე არ იყოს, ვთქვათ და არ მოვკვდი _ ვთქვათ და ავდგე, მაშინ რა იქნება, ჰა?!~`